

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Geografie a kartografie

Anna Brožová

Vztah mezi strategickým a územním plánem na příkladu
města Lázně Bohdaneč
The relationship between strategic and spatial plan on the
example of Lázně Bohdaneč

Bakalářská práce

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Radim Perlín, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 20. 05. 2013

.....
Anna Brožová

Poděkování:

Tímto bych poděkovat RNDr. Radimovi Perlínovi, Ph.D. za dohled nad touto prací a za cenné rady a mnohé připomínky, ze kterých jsem čerpala inspiraci a ponaučení.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je v obecné rovině zaměřena na územní a strategické plánování a dále pak na jejich společné vazby. Pomocí literární rešerše jsou zde uvedeny a vysvětleny základní pojmy, na které se dá v oblasti územního nebo strategického plánování narazit. V této práci je také popsáno, jak spolu mohou oba dokumenty souviset a naopak, kde se odlišují. Praktická část je založena na verbální analýze textu a následně komparaci obou dokumentů. Dále jsou uvedeny tyto vazby na územním a strategickém plánu města Lázně Bohdaneč na Pardubicku. Na několika konkrétních případech je ukázáno, jak oba typy plánování navzájem spoluprací. Nakonec jsou tyto vazby v závěru potvrzeny.

Klíčová slova

Územní plánování, strategické plánování, územní plán, strategický plán, vztahy strategických a územních plánů, město Lázně Bohdaneč

Abstract

This bachelor work is generally focused on spatial and strategic planning as well as their common bond. Using the literature review are shown and explained basic concepts, which can be in the field of spatial planning or strategic found. This paper also describes how they may be related to both documents and and conversely, where they differ. The research is based on verbal text analysis and comparison of the two documents. There are also links to these spatial and strategic plans of Lázně Bohdaneč near Pardubice. In a few specific cases, it is shown how both types of planning of cooperate. Finally, these links are confirmed.

Keywords

Ground planning, strategic planning, ground plan, strategic plan, relations of strategic and ground plans, town Lázně Bohdaneč

Osnova

1 Úvod	6
2 Metodika	8
2.1 Diskuse literatury	8
2.2 Metodika vlastní práce	9
3 Územní plánování	11
3.1 Úkol územního plánování	11
3.2 Nástroje územního plánování	12
3.2.1 Územně plánovací podklady	12
3.2.2 Politika územního rozvoje	13
3.2.3 Územně plánovací dokumentace	14
3.2.4 Územní rozhodnutí	14
3.3 Orgány územního plánování	15
3.4 Postup přípravy územního plánu	16
4 Strategické plánování	18
4.1 Legislativa strategického plánování	18
4.2 Rysy strategického plánu	19
4.3 Omezené možnosti strategického plánování	20
4.4 Orgány strategického plánování	21
4.5 Typy strategických plánů	22
4.5.1 Expertní metoda zpracování strategického plánu	22
4.5.2 Komunitní metoda zpracování strategického plánu	23
4.6 Proces strategického plánování	24
5 Prolínání územního a strategického plánu	26
5.1 Základní odlišnosti mezi územním a strategickým plánem	26
5.2 Vazby mezi územním a strategickým plánováním	28
6 Představení města Lázně Bohdaneč	32
6.1 Vazby územního plánu na plán strategický	34
6.2 Sledované charakteristiky	35
6.3 Konkrétní případy	37
7 Závěr	41

1 Úvod

Každá obec s rozšířenou působností (ORP) vytváří územní plán podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v podobě pozdějších úprav. Strategický plán (Strategie rozvoje) se tvoří pro větší obce nebo pro určitý region či mikroregion. Územní plán, plán ploch, si klade za cíl racionalizaci prostorového a funkčního uspořádání území v krajině a jejího využití. Jeho úkolem je určit využití jednotlivých ploch, vymezit rozvojové plochy vhodné k zastavění a naopak stanovit ty, které zastavěny být nesmí. Územní plánování je komplexní činnost zabývající se různými jevy, aktivitami a zájmy v daném území, které se často liší a je proto nutné najít kompromis přijatelný pro všechny strany. Strategický plán, plán činností rozvoje vyjadřuje předpokládaný vývoj daného celku v dlouhodobějším časovém horizontu. Vychází ze současného stavu veřejných a soukromých aktivit demografického, ekonomického, sociálního, kulturního a ekologického charakteru na území města. Jeho hlavním smyslem je organizace rozvoje na bázi sladování jednotlivých zájmů tak, aby město prosperovalo jako celek, a poskytování určité orientace pro podnikatelské subjekty při stanovování jejich dlouhodobějších podnikatelských plánů. Dlouhodobě úspěšný rozvoj je hlavním cílem společenství obce a jeho zajištění je také rozhodujícím úkolem obecní samosprávy. Bez ohledu na téměř neomezenou pestrost cest k jeho naplňování, je nezbytné především dokázat probouzet a využívat místní zdroje a pružně reagovat na aktuální příležitosti, výzvy a omezení. To není možné bez aktivní spolupráce a koordinace aktivit obyvatel obce, podnikatelů a dalších subjektů, které v území působí a které jej svou aktivitou ovlivňují. Oba plány jsou na sobě relativně nezávislé, nicméně je důležité, aby jejich hlavní závěry byly vzájemně koordinovány a aby oba dokumenty na sebe reagovaly. Pravděpodobně nenastane situace, že všem aktivitám, které strategický plán navrhuje, bude přiřazeno území vymezené v územním plánu a opačně nelze předpokládat, že pro každou funkční plochu vymezenou v územním plánu budou také navrženy konkrétní aktivity či činnosti ve strategickém plánu. Může se tak dít mimo jiné z důvodů některých zákonných požadavků (například ochrana přírody).

Oba dokumenty mohou mít v obecné úrovni podobnou strukturu přípravy. Jak u územního plánu (přípravné práce, průzkumy a rozborů), tak u strategického plánu (analytická fáze) je potřeba na počátku prací získat poměrně značné množství informací. Dříve byla požadovaná především data o území, ale v posledních desetiletích se záběr požadovaných

informaci velmi rozšířil a pro zpracování obou typů dokumentů jsou často požadovány velmi podobné nebo identické datové zdroje. Je tedy možno ušetřit náklady například tím, že nebudou některé analýzy zpracovávány dvakrát, ale použijí se již vypracované. Tento přístup je limitován rychlým zastaráváním informací, a proto je využitelný zejména v případech současného zpracovávání územního a strategického plánu.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jak věcně spolu souvisí strategický plán a územní plán a to na příkladu obce Lázně Bohdaneč na Pardubicku. Cílem mé práce je prověřit jednak možnost sdílení informací pro oba hlavní rozvojové dokumenty obce, dále budu sledovat formy a výsledky vzájemné spolupráce obou řešitelských týmů a v neposlední řadě se zaměřím i na vnitřní provázanost obou dokumentů, které v období 2006-2013 vznikly.

2 Metodika

2.1 Diskuse literatury

Informace pro teoretickou část bakalářské práce byly použity především z odborných knih a článků tištěné podoby, jejichž celkový výčet je uveden v seznamu literatury. Dalším významným zdrojem byla Sběrka zákonů, zejména zákon č. 183/2006 Sb. (stavební zákon). Literaturu lze rozčlenit do několika skupin. Část se věnuje výhradně územnímu plánu, další výhradně strategickému plánu, což pro obě skupiny znamená jeho podklady, postup zpracování popřípadě jejich úkoly a cíle a podobně. Třetí se zabývá jeho vazbami a rozdíly.

Územní plán je velmi podrobně popsán v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Jsou v něm rozebrány jednotlivé funkce zapojujících se orgánů, vysvětluje všechny nástroje a podmínky schvalování územního plánu. Dále se jím zabývá například Kubeš a Perlín v publikaci *Územní plánování pro geography* nebo Maier v *Územním plánování*, který je považován za jednoho z nejznámějších dnešních českých teoretiků územního rozvoje. Je profesorem Českého vysokého učení technického na fakultě architektury. Ve skriptech se zabývá územním plánováním, ale i jinými způsoby rozvoje území (Maier 2004). Na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy v Praze působí Perlín, který se společně s Kubešem zajímá o územní plánování. Zvláště důležitý je jeho geografický přístup, protože v problematice územního plánování většinou převažují architekti (Kubeš, Perlín 1998). Dále kdo se zabývá územním plánem, jsou Jarmič a Záhumenská, kteří se snaží proces tvorby, projednávání a schvalování více přiblížit laické veřejnosti, aby pro ně bylo snazší se do něj zapojit (Jarmič, Záhumenská 2010). V článku od autorů Mehri a Zahra Mohebbi zveřejněném v *Journal of urban planning and development* v roce 2010, si autoři pokládají otázku, zda další urbanizace změní společnost a zda umožní kulturní růst vedle územního rozvoje nebo pouze ohrozí místní hodnoty a dědictví. Navrhují také řešení problému způsobeného globalizací větším zapojením veřejnosti do procesu územního plánování (Mohebbi, Mohebbi 2010).

Strategickým plánováním se žádný zákon přímo nezabývá, nicméně je v několika zmíněn. Například zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje nebo zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. Strategickým plánováním se zabývá například Beran, který se soustředí na

strategii rozvoje a jeho souvislosti, jako je strategie z hlediska poptávky po bytech, vztahy mezi ostatními programy rozvoje nebo z hlediska lidského potenciálu. Ale i na vazby mezi územním a strategickým plánem (Beran 1998). Dále Perlín a Bičík z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy v Praze, kteří se zaměřili na teorii a proces tvorby strategického plánu mikroregionu. Za důležitější považují společnou vůli a sílu naplánované kroky uskutečňovat než jaká metoda je zvolena (Perlín, Bičík 2006). Další kdo se věnuje strategii rozvoje je Dobrucká a Coplák, kteří se ve svých pracích věnují zejména otázkám zpracování strategického plánu a jeho vazbám na územní plán popřípadě v čem se oba plány doplňují (Dobrucká, Coplák 2007). Vozáb se ve své disertační práci také zabývá rozvojem měst České republiky. Za jednu z nejdůležitějších věcí v procesu strategického plánování považuje potřebu uskutečňování rozhodnutí a tím i tedy omezování některých jednotlivých zájmů (Vozáb 1999). V současné době pracuje pro firmu Berman Group. Podle Bermana je předpoklad úspěšného strategického plánu spolupráce veřejného a soukromého sektoru (Berman 1998). Ze zahraničních autorů je to například Steiner se svou knihou *Strategic planning*, ve které se zabývá všemi aspekty strategického plánování a to nejen ve městech či regionech, ale například i ve firmách a společnostech. Několik odborných článků čerpaných z časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* se zabývá strategickým plánování. Jako například článek *Strategie rozvoje a územně plánovací dokumentace – rozměr času*, který se soustředí na pojetí času v procesu tvorby dobré strategie rozvoje sídla nebo regionu (Horký 2000). Nebo Molnár publikovaný v časopise *System integration* s článkem o informačních zdrojích pro strategické plánování (Molnár 2009).

Vazbami mezi strategickým a územním plánem se zabývá již výše zmíněný Beran (1998), dále například opět již výše zmínění Dobrucká a Coplák (2007).

2.2 Metodika vlastní práce

Při výběru dokumentů byla v rámci kritéria rozlohy upřednostněna malá a střední města se specifickým zaměřením rozvoje na lázeňství. Město Lázně Bohdaneč splňuje oba body a navíc je jediným lázeňským městem v Pardubickém kraji. Pomocí verbální analýzy textu byly zhodnoceny oba dokumenty rozvoje, to znamená územní a strategický plán obce. Dále ve spolupráci s vedoucím odboru rozvoje a strategie města Lázně Bohdaneč proběhla konzultace o důvodech stávajícího stavu a postupu při tvorbě obou dokumentů. Další

informace o lázeňském městě v jeho širších územních souvislostech poskytla vedoucí odboru architektury z nadřazeného ORP Pardubice.

Komparací obou plánů došlo k určení intenzity vazeb mezi nimi. Porovnávány byly konkrétní body vymezené na základě teoretických vazeb popsanych v kapitole 5 této práce. Například jsou to sběry a využití dat, vize, doba platnosti nebo monitoring. Dále také zda se jednotliví aktéři procesu plánování shodují či ne.

Podrobně byly sledovány konkrétní příklady řešení jednotlivých témat ve městě. Z důvodu delší tradice územního plánování je jasné, že město Lázně Bohdaneč mělo územních plánů již několik, takže nový územní plán bude navazovat na plán minulý. Dokladem toho je i hlavní výkres (viz příloha I), kde jsou vyznačeny všechny změny od plánu minulého. I strategický plán navazuje na minulý plán rozvoje, i když strategické plánování se u nás začalo ve větší míře používat až kolem devadesátých let 20. století. Přesto by však měly oba způsoby rozvoje území na sebe navazovat, aby se dosáhlo úspěšného a jednotného výsledku rozvoje. V případě města Lázně Bohdaneč se nejdříve zpracovala nová strategie rozvoje a poté nový územní plán. Takže předpokladem bylo, že územní plán je více vázaný na strategický plán než naopak. Každá priorita strategického plánu, která měla nějakou vazbu na území, se porovnála s kapitolou v územním plánu zabývající se daným funkčním využitím. Tím se zjistilo, zda se v územním plánu provedly potřebné změny či nikoliv.

3 Územní plánování

Celé územní plánování se řeší podle zákona č. 183/2006 Sb. Jeho cílem je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §18). Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území. Za tím účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §18). Podle Mohebbi a Mohebbi (2010) je hlavním cílem územního plánování dosažení relativní shody mezi společenskými potřebami a omezenými možnostmi okolního prostředí. Na druhou stranu je toto ukotvení v zákoně velmi složité a komplikované, z čehož vyplývá, že efektivní proces zpracování územního plánu je prakticky nemožný. Například lhůty pro nahlédnutí veřejnosti do návrhu plánu, jeho porozumění a případného zapojení, jsou nedostačující.

3.1 Úkol územního plánování

Zákon o územním plánování a stavebním řádu č. 183/2006 Sb. uvádí jako základní cíle územního plánování celkem 15 bodů, mezi které patří úkoly jak z oblasti územního rozvoje např. stanovovat koncepci rozvoje území, včetně urbanistické koncepce i s ohledem na podmínky území, regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů nebo například stanovovat podmínky pro umožnění změn v území, především pak pro umístění a uspořádání staveb s ohledem na stávající charakter a hodnoty území. Dále z oblasti udržitelného rozvoje to je kupříkladu určování nutných asanačních, rekonstrukčních a rekultivačních zásahů do území, formování podmínek pro ochranu území před negativními vlivy záměrů na území a navrhnout kompenzační opatření nebo vytváření podmínek pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof. V neposlední řadě je to oblast sociálně ekonomického rozvoje obce - vytváření podmínek pro zajištění civilní

ochrany, stanovování podmínek pro obnovu a rozvoj sídelní struktury a pro kvalitní bydlení a určování podmínek pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §19).

Úkolem územního plánování je také vyhodnocení vlivů politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje nebo územního plánu na vyvážený vztah územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území; jeho součástí je posouzení vlivů na životní prostředí zpracované podle přílohy k tomuto zákonu a posouzení vlivu na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast, pokud orgán ochrany přírody svým stanoviskem takovýto vliv nevyloučil (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §19).

Podle Maier (2004) se územní plánování prostřednictvím racionalizace prostorového rozmístění aktivit a jejich regulace snaží o harmonizace činnosti člověka a přírody.

3.2 Nástroje územního plánování

3.2.1 Územně plánovací podklady

Slouží pouze k prověření některých funkcí území. Jsou nezávazné a právně nevymahatelné. Neprojednávají se a to ani s orgány obcí, kterých se týkají (Kubeš, Perlín 1998). Územně plánovací podklady podle §25 zákona č. 183/2006 Sb. tvoří územní studie popřípadě územní prognóza, jedná-li se o větší území a územně analytické podklady (ÚAP). Obsah ÚAP je stanoven vyhláškou 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. ÚAP poskytují vyhodnocení stavu a vývoje území. Dále zahrnuje omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů na základě právních předpisů nebo vyplývající z vlastností území, vyhodnocování udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §26). Obsahují údaje například o životním prostředí, infrastruktuře, ochraně přírody a krajiny a ochraně památek. Zato územní studie předkládá a posuzuje možná řešení daných problémů nebo změny určitých funkčních systémů v území – například územní systém ekologické stability

(ÚSES) nebo veřejná infrastruktura, které mohou ovlivňovat využití a uspořádání území (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §30). Před zadáním územního plánu je vhodné zpracovat územní studii v případě, kde jsou komplikované územně technické nebo architektonické podmínky, takže je třeba prověřit kapacitní možnosti území (Maier 2004). Územní prognóza se používá pro vypracování územních plánů pro území velkých rozměrů. Může se použít na libovolném časovém horizontu, to znamená na vzdáleném, ale i poměrně krátkém (Horký 2000).

3.2.2 Politika územního rozvoje

Politika územního rozvoje určuje požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech (ústav územního rozvoje www.uur.cz). Určuje strategii a základní podmínky pro splňování daných úkolů. Politiku územního rozvoje pro území celé republiky pořizuje ministerstvo místního rozvoje a vláda ji schvaluje. Je závazná pro pořizování a vydávání zásad územního rozvoje, územních plánů a pro rozhodování v území (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §31). Politika územního rozvoje s ohledem na možnosti území sladí vytváření a aktualizaci zásad územního rozvoje (ústav územního rozvoje www.uur.cz). Také vymezuje části území se specifickými hodnotami a se specifickými problémy, koridory a oblasti dopravní infrastruktury a plochy se zvýšenými požadavky na změny v území kvůli koncentraci aktivit a to vše národního nebo mezinárodního významu. V těchto místech stanoví podmínky pro rozhodování o možných alternativách a změnách, s důrazem především na ohled na jejich budoucí význam a vývoj popřípadě ohrožení a útlum (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §32). Další složkou politiky územního rozvoje je i zhodnocení ovlivňování udržitelného rozvoje území. V tomto zhodnocení vlivů na životní prostředí se objasní, jaké vlivy politiky územního rozvoje to jsou a jaké mohou být jejich přijatelné alternativy (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §32).

3.2.3 Územně plánovací dokumentace

Slouží především jako podklad pro rozhodování v daném území. Tato rozhodnutí mají závazný charakter na rozdíl od územně plánovacích podkladů (Maier 2004). Územně plánovací dokumentace je komplexní dokument územního rozvoje daného území (Kubeš, Perlín 1998). Postup pořízení, projednání a schválení územně plánovací dokumentace je podrobně upraven v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v §36 - §71. Územně plánovací dokumentace zahrnuje tři typy dokumentů – zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán. Obsah je stanoven právním předpisem, kterým je vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. Všechny tři typy dokumentů jsou vydány jako opatření obecné povahy, což není ani rozhodnutí ani právní předpis. Průběh zpracování je prověřován jak orgány státní správy, tak veřejností, protože k návrhu opatření obecné povahy může každý občan podat připomínky. Námitky vůči návrhu může podat například vlastník nemovitosti, o kterou se jedná. Dále i osoby, jejichž pozemek či nemovitost mohou být zasaženy případným záměrem. Stejně tak může podat námitky obec, o jejímž území se jedná v územně plánovací dokumentaci (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §36 - §71).

3.2.4 Územní rozhodnutí

Územní rozhodnutí je podle §77 zákona č. 183/2006 Sb. vymezeno jako rozhodnutí o umístění stavby nebo zařízení, změně využití území, změně vlivu využívání stavby na okolní prostředí, dělení nebo scelování pozemků a o ochranném pásmu (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §77). Územní rozhodnutí se ale nevydává pro území, kde již byl vydán regulační plán, protože platí v rozsahu, v jakém regulační plán nahrazuje územní rozhodnutí (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §78). To znamená, že je-li vydán regulační plán, použijí se podmínky z tohoto regulačního plánu pro umístění stavby.

3.3 Orgány územního plánování

Pořizovatel je výkonný orgán územního plánování na úrovni obce ORP pro územní plány obcí a regulační plány a krajský úřad pro Zásady územního rozvoje. Pořizovatel je tedy odborník, který zajišťuje celou agendu spojenou se vznikem, projednáním s občany či Dotčenými orgány státní správy (DOSS) a přípravou na schválení jednotlivých dokumentů územního plánování.

Zpracovatel je autorizovaná osoba, odborník, který má k této formě činnosti speciální oprávnění, člen České komory architektů. V týmu zpracovatele se uplatní i další odborníci jako například demografové, geografové, dopravní inženýři, ekologové, ekonomové a další profese.

Schvalovatelem je politický orgán obce, tedy zastupitelstvo obce, popřípadě kraje.

Nadřízený orgán v územním plánování posuzuje formální postupy pořízení a projednání územního plánu a pro územní plán obce a regulační plán je jím krajský úřad a pro případ Zásady územního rozvoje kraje je nadřízeným orgánem Ministerstvo místního rozvoje ČR. Územní plán vzniká jako dohoda o využití území mezi třemi hlavními účastníky. Jednou stranou je investor (popřípadě vlastník), který hájí své individuální zájmy. Druhou stranou je obec, která zase hájí zájmy obce, komunity. A třetí jsou orgány státní správy, které hájí především zájmy společnosti.

Do procesu vytváření územního plánu ale dále vstupují i například orgány státní správy, které se vyjadřují k postupu zpracování. Ze zákona se musí k územnímu plánu povinně vyjádřit DOSS (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §136). Dotčeným orgánem státní správy je například Ústřední pozemkový úřad, Památkový ústav a spousta dalších. Dalším účastníkem procesu jsou občané. Vlastníci nemovitostí mohou vznášet ke změně funkčního využití jejich nemovitostí námitky a tyto námitky s nimi musí být dohodnuty a ostatní veřejnost může v procesu projednávání územního plánu vznášet připomínky k jednotlivým územně plánovacím záměrům v řešeném území. Pro podporu koordinace celkového rozvoje je vhodná účast i sousedních obcí. Dále to jsou správci sítí, 30 – 50 institucí státní správy a správci, kteří hájí zájmy svých sítí. V neposlední řadě to jsou investoři a developeři (Maier, Čtyřoký 2000).

3.4 Postup přípravy územního plánu

Skládá se ze dvou hlavních etap – zadání a návrh. Každá etapa má stejnou strukturu, tzn. příprava dokumentu, jeho projednávání, vypořádání připomínek a schválení dokumentu. Pokud obec projeví zájem o tvorbu územního plánu, tak je nutno nejdříve vypracovat návrh zadání, ve kterém se nacházejí hlavní cíle a požadavky na zpracování územního plánu. Během 15 dnů dojde k odeslání doporučeného dopisu s oznámením o zpracovávání zadání územního plánu všem orgánům státní správy. Tento návrh zadání musí být zveřejněn minimálně po dobu 30 dnů od vyvěšení oznámení na úřední desce dané obce. V této lhůtě může každý uplatnit své připomínky. V této lhůtě k návrhu zadání vyjadřuje své připomínky i zadávající obec i obce sousední (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, §84 – 89). Upravené zadání územního plánu poté schvaluje zastupitelstvo obce.

Už konkrétní návrh územního plánu se většinou zpracovává na základě zadání. Do procesu projednávání návrhu se zapojuje obec, pro kterou se územní plán zpracovává, dále obce sousední, kvůli koordinaci územního rozvoje a další účastníci jako například DOSS. Všechny orgány musí do 30 dnů zaslat svá stanoviska (DOSS) a své připomínky (obce). Pokud tak neučiní, tak stavební úřad nebude k jejich pozdějším vyjádřením přihlížet. Poté se shrnou veškeré připomínky a námitky a nastane řešení vzniklých rozporů. Připomínkami se zastupitelstvo obce a pořizovatel musí zabývat jako podkladem pro územní plán a jsou povinni je „pouze“ zohlednit. Naopak o námitkách se musí vydat rozhodnutí, které obsahuje vlastní důvod uvedený pro odůvodnění územního plánu (Jarmič, Záhumenská 2010). Dále je nutné předat návrh nadřízenému orgánu. Stanovisko vydá krajský úřad. Bez jeho kladného vyjádření nelze územní plán obce schválit (Jarmič, Záhumenská 2010). Výsledkem celého procesu přípravy územního plánu je hlavní výkres a vyhláška obce o závazných částech územního plánu obsahující regulativy využití území. Vyhláška vymezuje funkční celky nebo funkční plochy a pro každý celek nebo plochu vymezuje podrobné regulativy. Vyhláška vymezuje veřejně prospěšné stavby a veřejně prospěšné opatření. Veřejně prospěšné stavby jsou takové stavby, kdy je možné vyvlastnění majetku pro potřebu výstavby například veřejné infrastruktury, která je určena k ochraně nebo rozvoji území obce nebo státu. Tyto stavby jsou vymezeny ve vydané územně plánovací dokumentaci. Veřejně prospěšným opatřením může být opatření nestavební povahy sloužící ke snižování ohrožení území a k rozvoji anebo k ochraně

přírodního, kulturního a archeologického dědictví. Jsou také vymezené ve vydané územně plánovací dokumentaci. Velmi často se můžeme setkat s NIMBY efektem (Never In My Back Yard), který popisuje společenskou potřebu nějakého zařízení, ale nechut' ji mít ve svém sousedství (Perlín 2011).

4 Strategické plánování

Strategický plán je dokument sociálně ekonomického rozvoje města nebo regionu tzn., řeší rozvoj funkcí ve městě (podpora podnikání, bydlení atd.). Zabývá se aktivitami a činnostmi, ale nikoli již umístěním, tím se zabývá plán územní. Strategické plánování vlastně určuje, *proč* něco existuje, *co* dělá a *pro koho*. Strategie je tedy transformace vize v realitu a dává smysl a cíl všem aktivitám (Molnár 2009). Je důležité pochopit, že neexistuje systém, který by měly všechny organizace přijmout a věřit, že bude vždy fungovat. Systém strategického plánování musí akceptovat a pojmut unikátní charakteristiky jednotlivých organizací (Steiner 2008). *„Strategické plánování je systematický způsob jak organizovat změny a vytvářet v celé společnosti široký konsensus na společné vizi pro lepší ekonomickou budoucnost. Jedná se o tvořivý proces, který určí kritické oblasti a nalezne shodu na důvěryhodných záměrech, cílech a strategiích, které, pokud budou naplněny, pomohou řešit situaci v těchto kritických oblastech. Strategické plánování je rovněž účinným nástrojem, jak spojit za společným cílem rozhodující představitele podniků a veřejné správy k vytvoření veřejně soukromého partnerství, které zlepší místní podnikatelské prostředí a konkurenceschopnost města“* (Berman 1998, s. 8). Je požadovaný k projektům, které čerpají prostředky z fondů Evropské Unie.

4.1 Legislativa strategického plánování

Legislativa České republiky se strategickým plánováním zabývá pouze okrajově, na rozdíl od plánování územního. Nicméně již od 90. let 20. století je strategický plán, a jemu podobné dokumenty, zmíněn v zákoně o obcích (o obecním zřízení). Tento zákon dává obcím pravomoc zastupitelstvu obce schvalovat program rozvoje svého území. Strategickými plány se dále zabývá zákon o podpoře regionálního rozvoje (Perlín, Bičík 2006). Základní pojmy popisuje v § 2 a to, že regionem myslíme územní celek, který byl vymezen pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí a jehož rozvoj je podporován podle zákona o podpoře regionálního rozvoje. Další pojem je strategie regionálního rozvoje, kterou rozumíme střednědobý dokument, na období 3 – 7 let, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje, poskytuje potřebná východiska a stanovuje rozvojové cíle a zásady pro vypracování regionálních programů rozvoje (zákon č. 284/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších

předpisů, §2). Dále se v §5 rozvíjí strategie rozvoje České republiky, která obsahuje zejména analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku slabých a silných stránek jednotlivých krajů, strategické cíle regionálního rozvoje v České republice jako celku, dále vymezení podporovaných regionů a doporučení zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti (zákon č. 284/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, §5). Strategie regionálního rozvoje České republiky je jedním ze základních strategických dokumentů České republiky na centrální úrovni. Její vypracování vycházelo také z dalších strategických dokumentů jako Strategie udržitelného rozvoje České republiky a Strategie hospodářského růstu České republiky. Strategie regionálního rozvoje je navázána na plánovací období Evropské unie (Perlín, Bičík 2006).

4.2 Rysy strategického plánu

Podle Perlín a Bičík (2006) jsou tu kritéria, která jsou důležitá dodržovat při zpracovávání strategického plánu jak pro obec, tak i region.

Dlouhodobost – je vhodné vytvářet strategický plán v delším časovém horizontu. Pro menší obce nebo mikroregiony je výhodnější strategický plán na jedno či dvě volební období tzn. 4 – 8 let. Strategické plány s výhledem na 10 – 15 let jsou lepší pro regiony nebo kraje, kde lze potom lépe poukázat na dopady jednotlivých, zpravidla větších, zásahů do území či rozvoje. *„Dobrý strategický plán rozvoje sídla nebo regionu je spíše, nadhledovou kontextuální vizí v širokých souvislostech, než rigidní soustavou obecně formulovaných dílčích cílů pro dalších patnáct a více let“* (Horký 2000, s. 30). Není možné uvažovat pouze krátké období nebo pouze dlouhé, protože by se ze SP stal buď operativní plán zatížený nadměrným množstvím detailů, nebo naopak pouze obecně formulovaný plán zahrnující obecně platná pravidla a zásady. Z toho vyplývá, že časový horizont je klíčový při tvorbě jakéhokoliv strategického plánu (Horký 2000).

Systematičnost – řešení všech klíčových problémů nebo odvětví a oborů v daném území a hledání všech jejich souvislostí. Nicméně by se neměly vynechat nebo záměrně zanedbat žádná odvětví a obory lidské činnosti. Je důležité systematické zabývání se všemi těmito podstatnými fakty, protože mohou hrát zásadní roli v budoucím rozvoji území. To ukazuje, že strategický plán musí být komplexní dokument rozvoje území.

Selektivnost – je důležité si uvědomit, jaké jsou prioritní problémy a cíle strategického plánu a na ty se zaměřit. Není možné, aby se zaměřil na všechny aspekty rozvoje v území,

a to nejen vzhledem k finančním zdrojům. Z toho plyne, že strategický plán musí zohlednit všechny činnosti v území, ale nemůže rozvíjet a podporovat všechny najednou.

Provázanost – strategický plán musí řešit vzájemné souvislosti jednotlivých aktivit, tzn. například uvažovat i dopady naplánovaných záměrů na ostatní odvětví.

Soustavnost – souvislá činnost, která se musí řešit průběžně. Neměli bychom přijmout myšlenku, že strategický plán se vytvoří, projedná a nakonec schválí a to je konec procesu. Strategický plán musí neustále reagovat na vývoj okolí, to znamená, že se k němu musíme neustále vracet a upravovat vstupní data, což následně změní i postup dílčích kroků.

Otevřenost – určujeme dva typy otevřenosti. Otevřenost vůči veřejnosti a její kritice – nikdo, kdo chce a má zájem, by neměl být z procesu vyloučen, například to jsou různé zájmové skupiny. A dále otevřenost vůči novým podnětům – poznatky, které se mohou objevit v průběhu vytváření či později během realizace strategického plánu. Dále je obzvláště vhodné, aby byl strategický plán srozumitelný a to nejen pro své zpracovatele, ale i občanům, pro které je určen.

Reálnost – je důležité vytvářet takové strategické plány, které jsou reálné jak z finančního a přírodního hlediska, tak i z ekonomických a sociálních podmínek. Jinak jeho realizace nebude možná. Z toho plyne, že je vhodné si stanovit prioritní projekty, na které půjdou prostředky nejdříve a jejich dokončení tak bude nejreálnější (Perlín, Bičík 2006).

4.3 Omezené možnosti strategického plánování

Každé plánování má své limitující faktory a stejně tak je to i u plánování strategického. Podle Steiner (2008) bude uvedeno několik příkladů.

Prostředí se může vyvíjet jinak, než se očekává. Protože předpovídání není exaktní věda a tyto plány jsou založeny na předpovídání vývoje, je pravděpodobné, že při zjištění nesprávné předpovědi tyto plány selžou. Všechny neurčitosti dělají strategické plánování náročnější. Neurčitosti jako nečekané události v poklesu či růstu ekonomiky, změny na trhu práce, změn tržních hodnot, výměna politických stran u moci či zrušení smlouvy s veřejným sektorem. To znamená, že strategický plán je nutno brát jako dokument, který musí být flexibilní a přizpůsobovat se nově nastalým situacím.

Vnitřní odpor. Především ve větších organizacích, kde převládají staré způsoby dělání věcí, stará pravidla a staré metody, je obtížné něco měnit. Proto zavedení plánování často vyvolá vlnu předsudků, které neumožňují tomuto plánování efektivní průběh.

Současná krize. Na příkladu firmy není strategické plánování nástroj jak dostat podnik z náhlé krize. Pokud je už na cestě k bankrotu, měl by být čas strávený plánováním možná věnován hledání řešení krátkodobých problémů. Nicméně pokud je pravděpodobné, že společnost krizi již ustojí, strategické plánování by jí mohlo pomoci se vyhnout podobným krizím v budoucnu.

Plánování je náročné. Vyžaduje vysokou úroveň představivosti a kreativity, analytického myšlení a odvalu rozhodovat. Plánování požaduje různé typy psychického pokroku, díky kterému se lze vypořádávat s denními provozními problémy. Talenty potřebné pro prvotřídní plánování nejsou ve většině firem hojné a tak vedení společnosti musí najít způsoby, jak plánovací schopnosti zlepšit. Jeden ze způsobů je vyvolat na lidi tlak, aby pokryli potřeby na efektivní strategické plánování. Ale pokud ve firmě tyto talenty nejsou a ani vedení nevyžaduje excelentní práci při plánování, tak se ze strategického plánu může stát spíše přítěž než výhoda.

Zavedená omezení. Mimo vlastní omezení strategického plánování zde jsou i zavedená omezení, která stojí za zmínku. Plánování pravděpodobně nebude efektivní, když budou zpracovatelé příliš formální, když budou plánovat pouze naoko a ve svých rozhodnutích plán vůbec nezohlední, nebo když veškerou svou pozornost zaměří pouze na krátkodobé problémy a přemýšlení o budoucnosti zanedbávají (Steiner 2008).

4.4 Orgány strategického plánování

Zadavatelem projektu na vypracování nové strategie města je vždy samospráva obce. Ta ho může pouze zadat a nechat zpracovatele ho vypracovat nebo se do procesu zpracování může sama zapojit a kooperovat se zpracovatelem.

Zpracovatelem většinou je tým lidí. Při expertním zpracování je to tým expertů, který se zavázal k vypracování strategického plánu. Při komunitní metodě je to hlavně iniciativní skupina, která s expertním týmem spolupracuje.

Politický orgán obce, tedy zastupitelstvo obce, popřípadě kraje, je schvalovatelem strategického plánu.

Další aktéři procesu zpracovávání strategického plánu jsou většinou významní místní podnikatelé. Jedná se hlavně o ředitele a majitele obchodního sektoru. Státní správa může vystupovat v roli partnera, v některých případech i jako rádce. A v neposlední řadě je to neziskový sektor, který hájí zájmy specifických skupin obyvatel (Perlín 2011).

4.5 Typy strategických plánů

Z relativní volnosti při tvorbě strategických plánů, a protože není v žádném zákoně stanovený postup, vyplývá i značná volnost ve způsobu jejich zpracování. Podle míry zapojení expertů a místních obyvatel můžeme uvažovat o dvou základních metodách tvorby strategických dokumentů, a to expertní metodě a komunitní metodě. V praxi se nesetkáváme s plány, které by byly vytvořeny výhradně podle jedné z metod. Týmy většinou kombinují obě metody, aby eliminovaly jejich nevýhody, a snaží se svůj postup nejvíce přizpůsobit daným podmínkám.

4.5.1 Expertní metoda zpracování strategického plánu

Tato metoda se vyznačuje tím, že strategický plán zpracovává skupina kvalifikovaných expertů, kteří obvykle nemají přímý vztah k řešené oblasti. Tento tým expertů bývá vnější subjekt, který se smluvně zavázal vykonat přijatou zakázku pro dané území, tedy strategický plán. Tím se stává zpracovatelem dokumentu strategického plánu. Expertní metoda je více použitelná pro mikroregiony, kde je počet místních expertů a znalců v celku omezený. Nebo naopak ve velkých a složitých územích, kde by mohla špatná komunikace mezi zadavatelem a zpracovatelem ohrozit proces plánování. Tato metoda představuje standardizovaný postup vypracování a také garantuje vysokou odbornost zpracovaného dokumentu. Hlavní charakteristikou je tedy vysoká míra odborného přístupu zpracovatelů a nižší míra zapojení místních obyvatel a zadavatele. To může někdy vést až k nadbytečnému rozsahu analytické části, protože zpracovatelé se podrobně zabývají jednotlivými problémy a jevy na daném území. Tento tým expertů zpravidla vypracuje kvalitní strategii rozvoje nepodléhající vlivům místního prostředí. To znamená, že analytická část je detailně zpracovaná a sleduje jednotlivé jevy. Expertní metoda, pokud je dobře vedena a zvládnuta vytváří vysoce kvalitní a propracované strategie. Nevýhodou expertní metody může být nedostatečná anebo pouze povrchní znalost místního prostředí nebo problémů a jeho vztahů. Zpracovatelé často vycházejí z dostupných statistických údajů nebo šetření a dále zjišťují informace od místních zainteresovaných osob a organizací. Dalším úskalím může být špatná komunikace a spolupráce s místními představiteli. Problémem této metody je nedostatečná míra projednání, která jde do malé

hloubky řešených problémů nebo je pouze formální. Tím je na ní omezena aktivní účast místních osobností regionu jako například významných podnikatelů v regionu, představitelů spolků a sdružení nebo neziskových organizací. Proto při použití této metody je vhodné stanovit způsob projednání a zařazení místních osobností a expertů do zpracovatelského týmu nebo poradního orgánu. Naopak výhodou této metody je objektivní zhodnocení situace a následné realistické návrhy rozvoje. Další výhodou je, že zpracovatelé řeší podstatné nebo popřípadě řešitelné problémy v daném území (Perlín, Bičík 2006).

4.5.2 Komunitní metoda zpracování strategického plánu

Naproti tomu komunitní metoda se vyznačuje častými diskuzemi mezi místní iniciativní skupinou a odborníky. V iniciativní skupině většinou bývají představitelé obce z veřejných i soukromých institucí, představitelé zájmových skupin, zástupci významných podniků působících v obci a ostatní aktivní obyvatelé, kteří se chtějí do zpracovávání plánu zapojit. Tématem diskuzí většinou bývají otázky ohledně priorit a cílů rozvoje území a poté je vlastní strategický plán fakticky výsledkem těchto diskuzí. Tato metoda je vhodná použít pro území, kde spolupráce a komunikace mezi místními aktéry funguje. U tohoto způsobu je patrné, že analytická část strategického plánu není zpracována tak detailně a tak rozsáhle jako u expertní metody, ale zato místní obyvatelé znají území a prostředí mnohem lépe než odborníci. Iniciativní skupina v moderované diskuzi identifikuje jednotlivé problémy území a následně navrhuje jejich jednotlivá řešení. Velkou výhodou je právě již zmíněná znalost území místními a také jejich ochota a zájem problémy řešit. Tento způsob řešení komunikace diskuzí nahrazuje veřejné projednávání, neboť na těchto setkáních se podílejí všichni místní představitelé, podnikatelé a aktivní obyvatelé, kteří se chtějí vypracování strategie rozvoje účastnit. Další výhodou je jasná srozumitelnost, která vyplývá z toho, že strategie se formuluje přímo v rámci diskuzí místních aktérů. Nevýhodou se může jevit fakt, že komunitní metoda nemusí řešit všechny problémy, protože se v diskuzích neobjevují nebo je jim věnována jen minimální pozornost. Často se i stává, že je to jen náhodný výběr některých problémů. Dalším problémem této metody je, že iniciativní skupina (místní experti) z důvodu nedostatečné informovanosti klade důraz na projekty, které nejsou z ekonomických nebo jiných důvodů pro dané území uskutečnitelné (Perlín, Bičík 2006).

4.6 Proces strategického plánování

Proces strategického plánování je možno podle různých autorů vymezit do mnoha různých členění. Lze ale identifikovat základní fáze, které jsou společné ve většině přístupů. Podle Vozába (1999) lze jako základní fáze strategického plánování označit fázi analytickou, strategickou, realizační a monitorovací a hodnotící. Je vhodné již zde upozornit, že výše zmíněné fáze jsou rozčleněním procesu tvorby samotného strategického plánu. Někteří autoři vymezují ještě fázi přípravnou jako například Berman (1998).

Podstatou této fáze je vytvoření skupiny (řešitelský tým, komise pro strategický rozvoj), a ta je důležitou součástí při tvorbě strategického plánu. Složení této skupiny je prisuzována velká důležitost, protože se od ní očekává efektivní práce nebo aby nebyly vynechány některé názory či poznatky. Členové komise by měli být vedoucí představitelé podniků působících na území a různých zájmových skupin (Berman 1998). Velký význam prisuzují Dobrucká a Coplák (2007) koordinátorovi skupiny (konzultantovi), na nějž je kladeno několik požadavků. Koordinátor plní úlohu odborného garanta a nese zodpovědnost za odbornou úroveň celého procesu strategického plánování a za výsledný strategický plán. Dále organizuje a usměrňuje proces strategického plánování a usnadňuje komunikaci mezi jednotlivými aktéry strategického plánování, tlumí názorové spory a v některých případech vyjednává (Dobrucká, Coplák 2007).

Analytická část se skládá především ze zkoumání a popisu prostředí, terénního šetření názorů a SWOT analýzy. Klíčovými aktéry při šetření názorů jsou i místní obyvatelé, podnikatelé (významní zaměstnavatelé), neziskové organizace a v konkrétním případě města Lázně Bohdaneč i klienti lázeňského zařízení. Uvažujeme-li, že šetření názorů v malých městech je specifické v tom, že počet vzorků (výběrů) jednotek (organizací či respondentů) zahrnutých do šetření, je relativně malý. Je tedy potřeba zvláštní metody zhodnocení, která umožní zobecnění některých poznatků. Řešení je proto navrženo tak, aby vedlo k objevení spojení podobných vztahů, a to znamená, zjištění převažujícího typu (Kolaříková, Molnár 2008). SWOT analýza v sobě zahrnuje vnitřní a vnější analýzu. Podstatou vnitřní analýzy je zjištění silných a slabých stránek (strengths and weaknesses) řešeného území. Jedná se o faktory popisující současný stav. Slabé stránky pro obec představují ohrožení rozvoje a silné stránky komparativní a konkurenční výhody. Naopak vnější analýza se snaží naleznout příležitosti a hrozby (opportunities and threats). Vnější

analýza se zaměřuje na externí faktory, do kterých obec nemůže aktivně zasáhnout (Berman 1998).

Tvorba strategické části je v rámci procesu strategického plánování jednou z důležitějších fází. Jejím rysem je tvorba vize a cílů, kterých se chce dosáhnout. Vize musí být formulována dostatečně volně, aby mohla pokrýt představy širokého spektra obyvatel nebo uživatelů daného místa, ale musí být i dostatečně jednoznačná, aby mohla být skutečným vodítkem pro definování kritických oblastí a jejich cílů. Vize je deklarací výběru zásadních směrů, cílů a programů činností (Šilhánková 2007). Po stanovení vize se zpracuje návrh strategického plánu na začátku vytvořenou skupinou. Když komise plán vytvoří, předloží ho ke schválení zastupitelstvu obce (Berman 1998).

Priority určené v strategické fázi jsou uskutečňovány ve fázi realizační. To je klíčovým bodem celého procesu strategického plánování. Uvádění naplánovaných projektů do reality (Vozáb 1999). V této fázi se projeví, zda byly strategie a zdroje rozvrženy dobře či ne a nakolik jsou zúčastnění aktéři ochotní se angažovat v realizaci daných cílů (Berman 1998).

Na realizační fázi navazuje fáze monitorovací a hodnotící. Ta pozoruje a zhodnocuje nejen to, co se podařilo uskutečnit v realizační fázi, ale i zpětnou vazbou se vrací do všech tří předchozích fází. Do analytické fáze vnáší nová data a informace, jak se původní situace na základě realizace strategického plánu změnila. Do strategické fáze vstupuje průběžným vyhodnocováním strategie a kontrolou kroků, které byly naplánovány ve strategické fázi. V realizační fázi se snaží o průběžnou kontrolu jednotlivých opatření (Vozáb 1999).

Monitorování sleduje, jestli je dosahováno realizace tak, jak bylo naplánováno, zatímco hodnocení sleduje dopad jednotlivých opatření v území. Posledním vztahem mezi fázemi strategického plánování je vztah mezi realizační a strategickou fází. V realizační fázi se v rámci plánování prověřuje, zdali je možno očekávat plnění cílů, které jsou obsaženy ve strategické fázi (Vozáb 1999).

Z výše uvedeného vyplývá, že neustálé vzájemné ovlivňování jednotlivých fází strategického plánování, je samotnou podstatou strategického plánování. A to pak vede k rychlému zastarávání plánů a nutnosti jejich aktualizace.

5 Prolínání územního a strategického plánu

Strategické plány vznikají dobrovolnou spoluprací aktérů regionálního a lokálního rozvoje. Na rozdíl od toho územní plány (cíle, obsah a postupy zpracování a schvalování) jsou určeny zákonem o územním plánování (stavebním řádu). Stejně tak oproti územním plánům zabývajících se rozmístěním a využitím ploch se strategické plány zabývají především socioekonomickým rozvojem území, to znamená ekonomikou, pracovním trhem, bydlením, infrastrukturou, sociálními otázkami, životním prostředím atd. Územní a strategické plánování by podle expertů mělo být vzájemně provázané. Územní obnova měst změnou stávajícího využití půdy na výhodnější stav se může považovat za takovou strategii rozvoje (Netzer 1970 cit. v Mohhebi, Mohebbi 2010). Program rozvoje obce by měl vycházet z územního plánu, ale je třeba je od sebe odlišovat.

5.1 Základní odlišnosti mezi územním a strategickým plánem

Zcela zásadní charakteristikou rozdílnosti územních a strategických plánů je **existence legislativy pro územní plánování a neexistence pro plánování strategické**. Územní plánování má vše jasně definováno, tzn. cíle, nástroje, postupy tvorby jednotlivých dokumentů, schvalování i závaznost ve stavebním zákoně a jeho prováděcích vyhláškách. Strategické plánování je sice zmíněno v určitých právních normách (například zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje nebo zákon č. 128/2000 Sb., o obcích), nicméně se jím žádný zákon nezabývá tak detailně, což umožňuje lepší koordinaci spolupráce vlastních aktérů území.

Další významnou odlišností je **zaměření jak územního, tak strategického plánování**. Jak uvádí Beran (1998), je výstup územního plánování komplexním dokumentem, který se však vztahuje výhradně k územnímu rozvoji a pouze určuje fyzický prostor pro ostatní (přesně vymezené) činnosti v něm. Nezabývá se tak například obecnými ekonomickými či finančními možnostmi rozpočtů daného území. Proto by měl mít strategický plán spíše holistický přístup, což znamená, že by se mělo věnovat jak fyzickému rozvoji území, tak rozvoji socioekonomických procesů, které se v něm odehrávají. Strategický dokument nicméně neřeší, kde bude konkrétní aktivita lokalizována, ale poukazuje co je možné v řešené oblasti rozvíjet (Perlín, Bičík 2006). Strategické plánování se tedy soustřeďuje na široké spektrum rozvojových socioekonomických problémů, ze kterých se po provedení

počátečních průzkumů a analýz vymezi kritické oblasti, na něž se rozvojové aktivity zaměří (což je v podstatě vyjádřením výše uvedeného kritéria selektivnosti). Nalezením řešením takovýchto kritických oblastí se vytváří podmínky pro úspěšné řešení dalších problémů v dané lokalitě. Další odlišností je tedy aktivní a iniciativní role strategického plánování oproti regulativnímu a usměrňujícímu územnímu plánování.

Časové horizonty napovídají dlouhodobý charakter územního i strategického plánování. Ale pro úspěšnou realizaci je výhodná ještě existence horizontů kratších. Územní plánování rozhoduje prostřednictvím územních rozhodnutí, které jsou vymezeny v zákoně. V procesu strategického plánování se stanoví i jednotlivé akční plány rozvoje, které jsou konkrétně zaměřené na určitou tematiku a také se zaměřují na krátkodobější operativní aktivity. Platí obecně, a dosavadní zkušenosti se strategickým plánováním v ČR to potvrzují, že neexistence kratších a konkrétně zaměřených akčních plánů a aktivit postrádá motivaci a v podstatě znemožňuje praktickou realizaci naplánované strategie. Lze také tvrdit, že kvůli zatím relativně krátkodobé zkušenosti se strategickým plánováním u nás, je obtížné identifikovat, jaké změny tento druh plánování ekonomického rozvoje přináší v dlouhodobých časových horizontech (Labouňková, Půček, Rohrerová a kol 2009).

Postupy zpracování, projednávání, schvalování a následná závaznost a změny výstupů územního a strategického plánování již byly nastíněny v samostatných kapitolách výše. Hlavní odlišnost tedy souvisí s tím, že územní plánování je podrobně upraveno zákonem, zatímco strategické plánování nikoliv. Charakteristická jsou pak jasná a závazná pravidla pro vypracování, projednání a schvalování dokumentu v územním plánování. A naopak volné a nespecifikované postupy v procesu strategického plánování a nezávazný a pouze orientační charakter výsledného dokumentu. Ve strategickém plánování je tedy stěžejní konsenzus širší komunity, to znamená, jaký chtějí mít směr socioekonomického rozvoje. Jednotlivé kroky a aktivity jsou následně shrnuty v nezávazném výstupovém dokumentu. V případě územního plánování jde o vyvážené funkční využití území vymezené ve vyhlášce schválené zastupitelstvem města.

Tabulka č. 1: Hlavní rozdíly mezi územním a strategickým plánem

Oblast	Územní plán	Strategický plán
Legislativa	zákon č.183/2006 Sb.	nepřímo
Zaměření	využití plochy	socioekonomický rozvoj
Charakter	regulační	iniciační
Řešené území	obec a kraj	sídlo, obec a mikroregion
Časové horizonty	do 15 let	10-15 let
Postup zpracování	definovaný vyhláškou	volný
Projednávání	jasná a závazná pravidla	nespecifikováno
Schvalování	obecní zastupitelstvo	obecní zastupitelstvo
Vyhlášení	vyhláškou obce, kraje	nevyhlašuje se
Závaznost	závazný	nezávazný, orientační
Rychlost zpracování	2-3 roky	1-2 roky
Změny, aktualizace	předepsaný procedurální postup	průběžně bez procedurálního postupu

Zdroj: Perlín, Bičík 2006

5.2 Vazby mezi územním a strategickým plánováním

Často diskutovaným bodem je, **který typ plánování by měl být použit jako první**. Zda by se měl nejdříve vytvořit územní plán, který určí podmínky využití ploch a následně vytvořit plán strategický, který poté pro tyto plochy najde vhodnou aktivitu. Nebo jestli je to strategické plánování, které určí základní směry rozvoje a následně v návaznosti na to, územní plánování najde pro tyto směry vhodně plochy? Nebo je nejvhodnější možností současná a harmonická tvorba obou plánů? Na tyto otázky neexistuje jednoznačná odpověď. V České republice (ČR) se díky delší tradici většinou v praxi nejdříve vytvoří územní plán a následně strategický plán. Nicméně je důležité, aby mezi dokumenty byla určitá harmonie, ať už byl nejdříve zpracován územní či strategický plán (Perlín, Bičík 2006).

Doporučené kroky pro optimalizaci vazeb při zpracování plánů jsou například **společné sběry dat**. Dříve se pro územní plánování požadovaly informace týkající se především území. V posledních desetiletích se však záběr požadovaných informací velmi rozšířil. Informace o stavu obce nebo území je možné použít jak pro strategickou analýzu, tak pro

standardní část průzkumu v územně plánovacím procesu. Při rozboru obvyklého obsahu dokumentů většinou zjistíme, že se nasbíraná data téměř v celém rozsahu překrývají (Šilhánková 2007). Fakt, že se některé analýzy nebudou zpracovávat duplicitně a použijí se již ty vypracované, může ušetřit náklady (Beran 1998). Je důležité, aby už od začátku přípravy strategického plánu byly brány v úvahu platné nástroje územního plánování a velké množství aktivit, které strategický plán navrhuje, by měla být v souladu s těmito danými nástroji, jedná se například o územně plánovací dokumentaci. Co se týče aktivit, jde o činnosti, které mají jasný vliv na dané území. To ale neznamená, že by mělo vše vycházet z územního plánování. Strategické plánování je dynamický proces a navrhuje změny v dlouhém časovém měřítku. Proto může stabilnějšímu a méně dynamickému územnímu plánování nabízet některé změny. Takové změny se mohou týkat například funkčního využití území v souvislosti s některými prioritami a cíli. Analogický postup platí i pro proces zpracování nástrojů územního plánu. To znamená, že by existující strategický plán měl být zahrnut již do přípravných prací při tvorbě nástrojů územního plánu. Nicméně pravděpodobně nenastane situace, že by územní plán našel území pro všechny aktivity a činnosti, které navrhuje strategický plán. Už z důvodu nedostatku prostoru či zákonných požadavků jako je například ochrana přírody (Beran 1998).

Dalším krokem může být **tvorba vize**. Měla by být výrazem společné vůle společnosti, v níž by měly být určeny tendence rozvoje území. Vizi formulujeme jako základní směry, cíle a programy činností kam se obec či území budou rozvíjet (Šilhánková 2007). Cíle územního plánu jsou obecně vymezeny ve stavebním zákoně. S tím souvisí i zadání územního plánu, ve kterém je konkrétní místní povaha vize města nastíněna. To znamená, že je třeba vytvořit strategii rozvoje, která sehrává roli „objednávky“ územního plánu a velmi se přibližuje zadání územního plánu (Šilhánková 2007). Určení cílů a priorit rozvoje území je nezbytnou a velmi důležitou částí strategického plánování. Z tohoto důvodu je žádoucí využít tyto cíle a priority, které byly zpracovány pro strategický plán, jako podklad pro zpracování zadání územního plánu, neboť byly výsledkem spolupráce místních aktérů (Beran 1998).

V následujících fázích je případné vzájemné provázání územního a strategického plánování méně patrné. Přesto však je jasné, že realizace **strategického plánování musí navazovat na územní plánování** (Beran 1998). Cíle určené ve strategickém plánu se musí ověřit z hlediska jejich reálnosti a realizovatelnosti s ohledem na skutečné fyzicko-geografické předpoklady území. Jinak řečeno, strategický plán nemůže projektovat stavby do území,

keré má mít jiné funkční využití, jako například chráněné území nebo nevyhovující stavební podmínky. Nemělo by tedy docházet k rozporům mezi určenými cíli a územní realitou (Šilhánková 2007).

Lze stanovit ještě jednu linii vazeb, které probíhají mezi oběma typy plánů, a to je **monitoring**. To znamená, jestli dochází k aktualizaci a ke změnám v územních a strategických plánech. Tyto změny mohou přicházet z vnějšího podnětu, ale také mohou vznikát změnou jednoho či druhého plánu, kdy změna strategického plánu může přinést změnu územního a naopak.

Kromě přímých vazeb územního a strategického plánu jsou charakterizovány oblasti, kde strategický plán územní plán spíše doplňuje. Jednou z těchto oblastí podle Dobrucká a Coplák (2007) je například **rozvojová strategie obce a její prioritní směry rozvoje**. Strategický plán oproti územnímu vymezuje prioritní oblasti, kam se budou koncentrovat snaha i zdroje. Územní plán se věnuje všem oblastem stejně, to znamená, že nehledí na jejich potenciál či důležitost.

Dále je to třeba **zájem strategického plánu v oblastech, které územní plán neřeší**. Územní plánování se zajímá pouze o oblasti, které se promítají do území. Avšak strategické plánování se zajímá i o oblasti ekonomické, sociální, finanční, kulturní, ale i například o životní prostředí. Je možné najít i sféru, o kterou se zajímají oba typy plánování, jako je například bydlení, které má jak územní dopad, tak ovlivňuje i ostatní složky života.

Soustředěnost strategického plánování na konkrétní cesty realizace daných cílů. To znamená, že územní plánování jen rozhodne o funkčním využití území (územní rozhodnutí), ale strategické plánování hledá způsoby a zdroje, jak dané projekty konkrétně realizovat. Jinak řečeno, některé investiční projekty, které územní plánování navrhuje, jsou propracovány ve strategickém plánu jako projekty s finančním zajištěním, určeným časovým harmonogramem a zabezpečenou organizací práce.

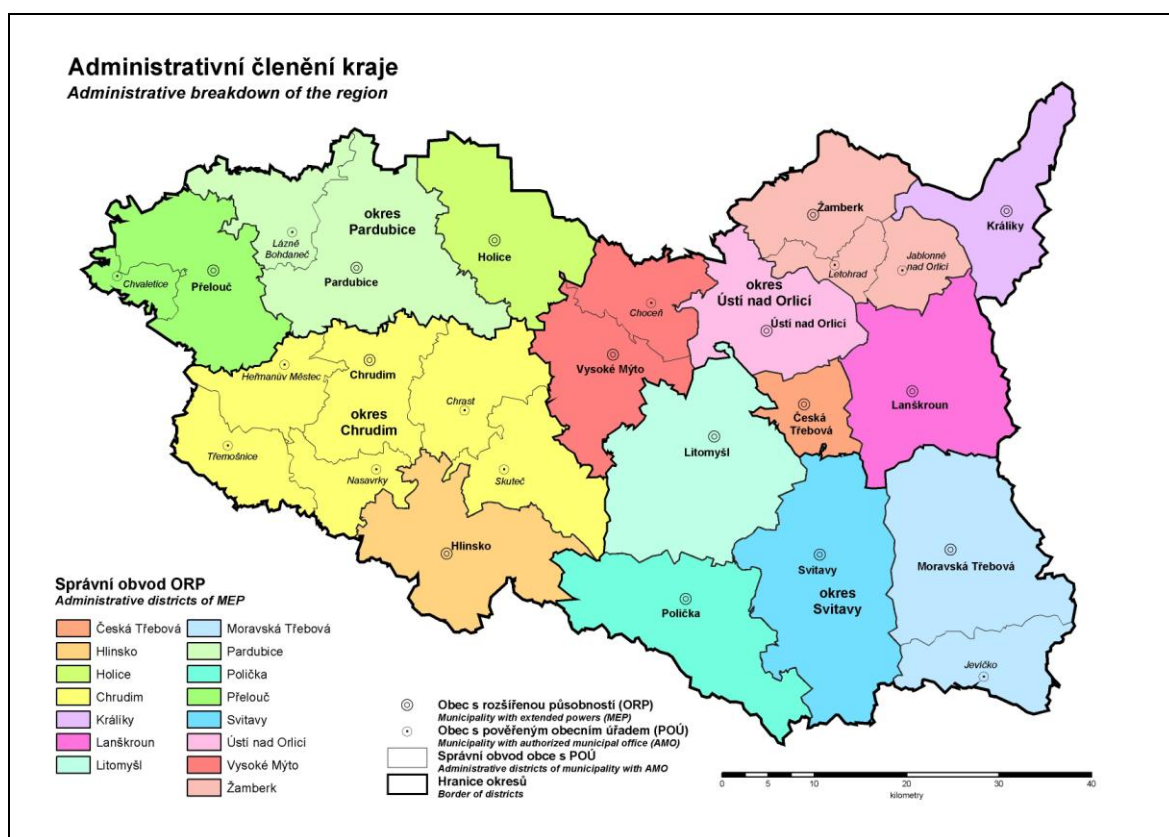
V neposlední řadě i **doplňování regulační funkce územního plánování iniciační funkcí strategického plánování**. Samotné rozdělení funkcí do území nestačí k rozvoji prostředí, proto je zapotřebí aktivního přístupu strategického plánování při podpoře rozvoje. S tím souvisí i jeho dynamická povaha, která zajišťuje flexibilitu při aktualizaci, která v případě strategického plánování může být relativně častá a rychlá. Aktualizace územního plánu bývá daleko náročnější a dlouhodobější. Komplementární vztah obou plánování stojí na

tom, že strategické plánování přidává dynamiku a flexibilitu do stabilnějšího územního plánování (Dobrucká, Coplák 2007).

6 Představení města Lázně Bohdaneč

Podle informací uvedených ve Strategii rozvoje města (2011) je uvedena stručná charakteristika města. Město Lázně Bohdaneč se nachází v Polabské nížině v severozápadní části Pardubického kraje, v zázemí Pardubic a v blízkosti Hradce Králové. Lázně Bohdaneč představují jediné lázeňské místo v Pardubickém kraji. V okolí leží Bohdanečský rybník a rybník Matka, u kterých se nachází jedna z nejvýznamnějších Národních přírodních rezervací a oblastí Natura 2000 z celého Pardubického kraje.

Obrázek č. 1: Administrativní členění Pardubického kraje

Zdroje: Český statistický úřad, www.czso.cz

Už ve 14. století mělo město významnou dopravní pozici a unikátní rybníční krajinu, založenou Vilémem z Pernštejna na přelomu 15. a 16. století. Lázeňství zde bylo založeno na konci 19. století. Statut lázeňského místa Bohdaneč je v letošním roce kulatý – 50 let. Právní norma, která je upravena lázeňským zákonem a vydávána jako nařízení vlády hovoří pouze o 36 městech a obcích v naší republice, které jsou lázeňským místem

s vydaným statutem. Pouze v takto stanoveném lázeňském místě mohou být provozovány přírodní léčebné lázně.

V dnešní době jsou Lázně Bohdaneč součástí ORP Pardubice, přesto je i jedním z 26 obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (POÚ) v Pardubickém kraji. V rámci územního rozvoje je město součástí území, které je podle Politiky územního rozvoje ČR (2008) navrženo jako součást rozvojové oblasti republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice). Dále je město členem Regionálního svazku obcí Bohdanečsko a Sdružení lázeňských míst ČR.

K datu 31. 12. 2011 žilo ve městě Lázně Bohdaneč 3 365 obyvatel. Od roku 1991 docházelo vždy ke zvyšování počtu obyvatel až na dvě výjimky v letech 2003 a 2006 (Český statistický úřad www.czso.cz). Poměr počtu obyvatel věkové skupiny 65+ let k obyvatelům věkové skupiny 0-14 let (index stáří) dosahoval v roce 2009 hodnoty 87, přesto se však pomalu zvyšuje. Tato hodnota je stále relativně nízká v porovnání například s hodnotami za ORP Pardubice 122.

Co se vzdělanosti a školství týče, tak má město k dispozici mateřskou školu (MŠ) a základní školu (ZŠ) pro 1. – 9. ročník. Vyskytuje se zde výrazná kolísavost naplnění MŠ v závislosti na počtu dětí v ročníku. V současné době je téměř dvojnásobný počet dětí, než je kapacita MŠ. Naopak naplněnost ZŠ je nízká, díky průběžnému úbytku žáků. Celková naplněnost klesla od 2003/2004 do 2009/2010 z 87,7 % na 67,1 %. Tento pokles je důsledkem i odchodu některých žáků na ZŠ do blízkých krajských měst Pardubic a Hradce Králové.

Pro ekonomiku a i image města jsou důležité Lázeňské lázně Bohdaneč, a. s. Jsou největším zaměstnavatelem ve městě s více než 250 zaměstnanci. Většina ostatních významnějších zaměstnavatelů se nachází v průmyslové zóně, především strojírenský, elektrotechnický a chemický průmysl. Většina těchto firem má svoje sídlo na kraji města až na společnost Strojon s. r. o., který se nachází v centru města. Míra nezaměstnanosti ve městě je relativně nízká. V roce 2011 činila 6,1 %, tomu odpovídá 96 uchazečů o zaměstnání.

Vedle lázeňství hraje z hlediska cestovního ruchu důležitou roli i hustá síť pěších stezek, ale i díky rovinatému terénu i síť cyklostezek. Okolní přírodní území se specifickou rybníční krajinou je také významným rekreačním zázemím pro obyvatele Pardubic a Hradce Králové, ale i pro samotné místní obyvatele města. Katastr města je tvořen vyváženým poměrem přírodních složek. Nadprůměrný je podíl lesních ploch, trvalých lesních porostů a vodních ploch. Díky tomu je koeficient ekologické stability území značně

vysoký. Dále se zde nacházejí území, která jsou velmi přísně chráněná. Jedná se o Bohdanečský rybník, rybník Matka a přilehlá území v rozsahu téměř 249 ha, toto území je vymezeno jako Národní přírodní rezervace a evropská významná lokalita a ptačí oblast a to zásadně limituje způsob využití této oblasti.

Město se nachází na křižovatce z regionálního pohledu poměrně významných silnic první třídy I/36 a druhé třídy II/333. Intenzita na obou komunikacích je značná. Ze sčítání dopravy v roce 2005 vyšlo, že směrem z Pardubic po silnici první třídy přijede více než 16 tisíc automobilů denně, což je téměř o 75 % více než v roce 2000. Od té doby intenzita ještě vzrostla. Díky trolejbusové lince městské hromadné dopravy je umožněna snadná dojíždka do Pardubic za prací a za službami.

6.1 Vazby územního plánu na plán strategický

Nejdříve se začalo uvažovat o tvorbě nového územního plánu z důvodu zastarání minulého. Již v roce 2006 proběhla první příprava. Rozhodnutí o pořízení nového územního plánu bylo schváleno zastupitelstvem v roce 2007 a zadání nového územního plánu zastupitelstvo schválilo v květnu roku 2009. Následně začaly přípravné práce jako vypracování územně analytických podkladů pro územní plánování. Dne 20. 1. 2011 zastupitelstvo města schválilo tvorbu územního plánu pozastavit. Důvodem bylo zpracování materiálu Strategie rozvoje města Lázně Bohdaneč 2011-2027, který bude určovat směr rozvoje v dlouhodobém časovém měřítku na 4 volební období, na který bude nový územní plán navazovat. Strategický plán se začal zpracovávat od ledna 2011 a schválen byl zastupitelstvem města 9. 6. 2011. Dne 4. srpna 2011 se začal územní plán dopracovávat a s využitím strategického plánu se vypracoval návrh územního plánu, který nakonec zastupitelstvo schválilo v lednu 2013.

Oba plány sdílí stejnou vizi rozvoje města - „malé lázeňské město, jediné v Pardubickém kraji, nabízející svým obyvatelům i návštěvníkům atraktivní prostředí pro život“. Strategický plán rozhodně podporuje tradici lázeňství a chránit životní prostředí. A územní plán pro tyto aktivity hledá vhodné umístění a přispívá tak ke koordinovanému dynamickému rozvoji města s respektem k přírodním, kulturním a civilizačním hodnotám. Jak strategické tak územní plánování jsou nástroje k rozvoji území. Metodika jejich zpracování je poměrně rozdílná. U strategického plánování je zapojení veřejnosti výrazně větší a celkový proces je jednodušší pro porozumění obyvatel.

Za jednu z vazeb se dá považovat úspěšnost realizace naplánovaných projektů. Na příkladu města Lázně Bohdaneč je relativně obtížné stanovit úspěšnost, když oba plány jsou velmi čerstvé. Nicméně několik projektů se již dalo do pohybu, i když zatím jen v papírové formě. To znamená, že bylo zažádáno především o dotace a o další podporu finančního zabezpečení, jak je tomu například u rekonstrukce základní školy. Dokumenty se žádostmi byly podány na ministerstvo školství v září 2012 a do současné doby nebyly vyřízeny a není tak znám výsledek. Bez těchto zdrojů se město zatím nemůže pohnout z místa.

Průzkumy a rozborů prováděla pro strategický i pro územní plán stejná společnost SURPMO, a. s., projektové středisko Hradec Králové, která prováděla i analýzu SWOT pro strategii rozvoje města. Ve strategickém plánu se přímo uvádí, že byly použity stejné informační dokumenty jako pro územní plán.

I strategický i územní plán jsou schvalovány zastupitelstvem města. Zadání územního plánu bylo schváleno již v roce 2009 a nové volby se konaly na podzim 2010, to znamená, že konečné podoby obou plánů schvalovalo totéž zastupitelstvo, ale o budoucím rozvoji rozhodovaly dvě různá zastupitelstva.

Zpracovatelem plánů byla společnost SURPMO, a. s., projektové středisko Hradec Králové. Strategický plán byl dále vypracováván expertní skupinou skládající se z místních zástupců veřejnosti a samosprávy. Územní plán byl vytvářen ve spolupráci s podnikateli a architekty.

6.2 Sledované charakteristiky

Postup zpracování je v případě územního plánu jasně stanovený zákonem č. 183/2006 Sb., takže se zde žádné odchylky nacházet nesmí. Naopak v případě strategického plánu je postup zpracování mnohem více volný, ale je více méně tentýž jako postup popsany v kapitole 4.6 vypracovaný na základě rešerše z použité literatury.

Využití dat a informací z analýzy území zpracovatelem a následně jeho případné výsledky se v územním plánu vůbec nevyskytují a čtenář se tedy nemůže dozvědět, co tyto průzkumy odhalily. Veškerá surová data zjištěná při průzkumech se zapíše do databáze programu ArcGIS. Dále jsou interpretována do územně analytických podkladů. Ve strategickém plánu se zjištěná data promítla do kapitoly SWOT (viz příloha II – V), která ukazuje klady a zápory území, popřípadě jeho příležitosti a hrozby.

Doba platnosti je jednou z vazeb obou plánů. Ve strategickém plánu se doba platnosti

materiálu nachází hned na začátku dokumentu. Naproti tomu časový horizont pro územní plán se nikde v dokumentu ani zadání nenachází.

Dalším sledovaným bodem byla vize. I když není v obou dokumentech předepsaná jako stejná věta, tak se oba dokumenty drží ve stejném duchu. V zadání územního plánu, které bylo schváleno dříve než strategie rozvoje a které udává, kam město chce směřovat, je v kapitole Požadavky na rozvoj území města jasně stanovená linie, kterou se město chce ubírat. Vize byla zachována i při přípravě strategického plánu, kde nachází mnohem jasnější podobu a nachází se již v úvodu dokumentu a poté je znova opakována v návrhové části v kapitole strategická vize. Později se této vize drží i textová část územního plánu, která se k tomu zavazuje v první kapitole Koncepce rozvoje území města, ochrany a rozvoje jeho hodnot.

Spousta priorit či požadavků, které jsou sepsány v zadání územního plánu, se promítla do dokumentu strategie rozvoje a ty poté do textové části územního plánu. Každé oblasti je v zadání věnovaná vlastní kapitola, ale v některých případech se kapitoly dost překrývají. Kapitola Požadavky na řešení veřejné infrastruktury se srovnává s prioritou K pilíře III. Tento cíl je nadále porovnáván s územním plánem, kde se tímto problémem zabývá kapitola Koncepce veřejné infrastruktury, včetně podmínek pro její umístování. Ostatní spíše obecné kapitoly ze zadání územního plánu se s konkrétními prioritami dají špatně srovnávat.

Dále se sledovaly 3 pilíře strategie rozvoje a jejich priority. Pilíř I je soudržnost společenství obyvatel, do kterého patří priority ohledně školství, bydlení, občanské vybavenosti města, zdravotní a sociální službě nebo suburbanizace. V územním plánu se občanskou vybaveností města zabývá kapitola o veřejné infrastruktuře. Ostatní priority zapadají do kapitoly o zastavitelných plochách neboli o urbanistické koncepci, kam se ale řadí opět i občanské vybavenosti města. V dále se v této kapitole jednotlivé zastavitelné plochy dělí do jednoznačných skupin způsobů využití. Pilíř II je příznivé životní prostředí, což mimo jiné znamená zeleň v jakémkoliv pojetí. Té se v územním plánu věnuje kapitola koncepce uspořádání krajiny, která jí rozděluje do několika různých typů. Zelení se částečně také ale zabývá kapitola o zastavitelných plochách a kapitola o veřejné infrastruktuře. Hospodářským rozvojem se zabývá pilíř III, který kromě dopravy (která již byla zmíněna výše) se zabývá lázeňstvím, rekreací a soukromým i veřejným sektorem. O místech určených k rekreaci se zmiňuje kapitola o koncepci uspořádání krajiny.

V oblasti veřejného a soukromého sektoru se službami zabývá kapitola o zastavitelných plochách a primárním sektorem koncepce o uspořádání krajiny

6.3 Konkrétní případy

Bydlení

Jedním z cílů strategického plánu je zabránit živelnému rozšiřování území města na úkor zeleně při výstavbě rodinných domů, to znamená, aby nedocházelo například ke vzniku „satelitních městeček“. Navzdory tomu, že město Lázně Bohdaneč má zvyšující se trend počtu obyvatel, je nežádoucí přeměna ploch zeleně či ploch veřejných prostranství na plochy k bydlení. Povolování výstavby rodinných domků by sebou neslo i značné rozšíření a nutnost nového zavedení potřebné infrastruktury do těchto lokalit. A finanční náklady, které by město muselo platit za její stavbu a následnou údržbu, by měly významný dopad do jeho prvotně investičních a poté zvýšených pravidelných provozních výdajů. Město ale přesto musí mít jistou rezervu pro případnou novou zástavbu, preferenci mají ale bytové domy. Toto území bylo vymezeno v západní části města mezi již zastavěnou plochou.

Školství

Další prioritou strategického plánu je sloučení budov v základní škole, která se nyní nachází ve dvou místech. Takže je důležité především z provozně-ekonomického hlediska obě budovy sloučit do jedné. Toto území bylo již v územním plánu rezervováno. Se školstvím souvisí ještě jedna důležitá investice a to přístavba tělocvičny, která by do budoucna sloužila i jako sportovní hala pro veřejnost především pro míčové sporty. Investiční záměr a žádost o finanční podporu byla již předána na příslušné ministerstvo, neboť bez této podpory by tento projekt nebyl realizován. Město by pouze ze svých zdrojů v rozpočtu na celkovou realizaci nedosáhlo.

Rekreace a cestovní ruch

Po složitých vlastnických jednáních se město stalo vlastníkem sportovních areálů Sokolovny a fotbalového stánku Na Baště. Tím byla splněna jedna z priorit strategie města a to rozšířit a zvýšit občanskou vybavenost pro volnočasové aktivity, která se při průzkumech mezi místními obyvateli, návštěvníky lázní a neziskovými organizacemi působícími ve městě označila jako nedostačující. V územním plánu však žádné nové

plochy pro tuto funkci vymezeny nebyly, takže výstavba nových projektů se nemůže uskutečnit. Ovšem změnou vlastnictví stávajících lokalit začíná nový běh na dlouhou trať a to postupné rekonstrukce a opravy. Je jasné, že technický stav objektu a areálu k lepšímu se nezmění okamžitě, ale postupně dle možností města uvolnit do těchto oblastí příslušné finanční prostředky v souladu se strategií města na podporu volnočasových aktivit.

V oblasti rekreace se město snaží nalákat návštěvníky na specifickou okolní krajinu. Proto se nově vymezily plochy pro rozvoj letní rekreace v severozápadní části města s předpokladem využití přiléhajících vodních ploch rovněž k rekreačním účelům. Především v jihozápadní části města se nacházejí oblasti těžby šterkopísku, které jsou již vytěženy, nebo je snaha o jejich zastavení. Návrhem je přeměna těchto lokalit na přírodní koupaliště, což by mohlo zvýšit atraktivitu pro denní i víkendové turisty. Z tohoto důvodu byla tato oblast vymezena k prověření budoucího možného využití tohoto charakteru s cílem rozšíření a zkvalitnění nabídky pro občany a návštěvníky města.

Nedílnou součástí podpory rekreace je cykloturistika. V okolí města v dopravě je cyklistika velkým fenoménem a na rozšíření její infrastruktury by se město chtělo podílet. S tím souvisí i nabídka zaparkování kol v centru, možnost zřízení cyklistických pruhů či cyklopiktogramů na silnicích tam, kde to šířka vozovky a příslušné normy umožňují. S obcemi v okolí se domlouvá na společném postupu a realizaci dalšího rozšiřování cyklostezek po turistických atrakcích.

Lázeňství

Soukromý subjekt Léčebné lázně Bohdaneč, a. s., tvoří největšího zaměstnavatele ve městě. Současně je i hlavní atrakcí pro místní obyvatele i pro turisty. Problémem však je špatná komunikace majitelů akciové společnosti a lokální samosprávy. Lázeňský park je součástí lázní, to znamená soukromého subjektu, je však neoplocený a veřejně přístupný, takže je zároveň i veřejným prostranstvím a to v praxi znamená, že na jeho údržbu samospráva města přispívá. Tyto vztahy velmi ovlivňují spravování a provozní náklady těchto prostor, jedná se například o čistotu, veřejné osvětlení, lavičky, odpadkové koše, údržbu cest případně dětská hřiště a údržba zeleně a stromů. Odmítání spolupráce majitelů lázní při údržbě parku odrazuje jak stávající tak i potenciální návštěvníky lázní, ale i veřejnost včetně místních obyvatel k jeho návštěvě. Tyto vztahy ovlivňují a především brzdí realizaci rozvoje v této oblasti.

Podnikání

Při průzkumech mezi místními obyvateli a návštěvníky lázní vyšlo najevo, že většina by si přála více obchodů a služeb v centru města a v okolí lázní. Město se proto snaží o podporu terciární sféry. V územním plánu jsou pro tento typ podnikání vymezeny plochy a město se snaží o nalákání malých a středních podnikatelů pomocí různých forem zvýhodněných podmínek pro podnikání.

Dalším příkladem vazby je místní firma Strojon s. r. o., která je umístěna na náměstí a používá komunikace v centru města pro zásobování a veškeré ostatní aktivity. To znamená, že zvyšuje automobilovou i nákladní dopravu v centru, která je jedním z hlavních problémů města. Již v minulém strategickém plánu bylo navrženo přemístění firmy do průmyslové zóny. V novém strategickém plánu byl tento návrh zdůrazněn a v územním plánu se pro tuto firmu našlo místo právě v průmyslové zóně. Takže zbývá domluvit mezi městem a majiteli firmy záměr přesunu této společnosti, protože město zvažuje zákaz vjezdu nákladních automobilů do centra. Po tomto aktu by měla firma velké problémy s jeho dalším zásobováním a vůbec provozování svého podnikání.

Infrastruktura

Jedním z největších negativ města je silná tranzitní doprava vedená středem města, což vadí místním obyvatelům, hostům lázní a popřípadě odrazuje další potenciální návštěvníky města. Jedná se o emise škodlivých látek, hluk a vibrace způsobené hlavně kamionovou přepravou přes den i v noci, což je pro občany města a lázeňské hosty bydlící v blízkém okolí této komunikace nepříjemné. S tím souvisí i problémy lidí s omezenou schopností pohybu a orientace, starších občanů a dětí. Minimálně z těchto pohledů by bylo vhodné nákladní dopravu z centra města úplně vyloučit a dále existuje i hrozba, že město by mohlo přijít o statut lázeňského místa, pokud se intenzita dopravy, především kamionové, nesníží. Strategie rozvoje města navrhla vybudovat obchvat vedený kolem západní části území, který by spojoval silnici R 35 a dálnici D 11. To by pomohlo částečnému odlehčení dopravy. Problémem však bylo, že naplánovaný obchvat by vedl přes území zařazené do územního systému ekologické stability. Řešením tedy bylo vymezení plochy, kam by se ÚSES mohl přemístit a obchvat vybudovat podle plánu. Toto území se vyřešit podařilo, ale nastal problém financování a tedy výstavby celého projektu. Protože by tento úsek odpovídal silnici I. třídy, nespadá do majetku města nýbrž státu, tzn. Ředitelství silnic a dálnic ČR (ŘSD). Omezené investice státu do dopravních staveb ve vazbě stávající

ekonomiku ovšem zapříčiňují, že v této chvíli není tato část komunikace prioritní, takže se obchvat zatím nestaví.

Co se odstavných stání týká, bylo zjištěno, že je potřeba zvýšit kapacitu parkovišť v centru města. V rámci koncepce zvýšení počtu parkovacích míst jsou v územním plánu respektovány stávající takto vymezené plochy a navíc byly vymezeny 4 nové plochy pro toto využití. Stávající odstavná plocha u lázní byla rozšířena. Jedna z nově určených ploch se nachází poblíž lázeňského zařízení pro využívání hosty lázní, další plocha byla vymezena nedaleko náměstí a zbylé dvě u zastavěných oblastí, jedna u silnice do Pardubic a druhá u silnice směrem do Hradce Králové.

7 Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, zda existují nějaké vazby mezi strategickým a územním plánem na příkladu města Lázně Bohdaneč na Pardubicku a zda spolu tyto plány věcně, časově a organizačně souvisí. Dalším úkolem bylo prověřit možnost sdílení informací pro tvorbu obou dokumentů, vzájemnou spolupráci řešitelských týmů a nakonec vyhodnocení výsledků vzájemné provázanosti obou dokumentů.

Územní plánování vyhodnocuje, co je v daném území možné a za jakých podmínek. Vytváří předpoklady pro rovnováhu kulturních, přírodních a civilizačních hodnot v území. Rozvíjením, ovlivňováním, využíváním a naplňováním zmíněných hodnot se zabývá strategické plánování. Pro úspěšný rozvoj území je důležité, aby mezi územním a strategickým plánem existoval úzký vztah. Při zpracování dokumentů je ideální, pokud strategický i územní plán vznikají současně a vzájemně se prolínají a doplňují nebo popřípadě když se strategie rozvoje vypracuje dříve a stanoví se v ní dlouhodobé cíle a prioritní oblasti rozvoje. V případě města Lázně Bohdaneč tomu tak v zásadě bylo. Nejdříve bylo vypracováno zadání územního plánu, poté byl tento proces cíleně pozastaven. Jedním z důvodů bylo zpracování strategického plánu. Toto rozhodnutí zastupitelstva města bylo velmi rozumné a tak se tvorba územního plánu mohla řídit novou strategií města. Díky tomu, že se oba plány vytvářely relativně současně, byly územně analytické podklady velmi aktuální a tak mohly oba dokumenty vycházet ze stejné socioekonomické, politické a finanční situace.

Díky zahájení procesu tvorby nového územního plánu a následně jeho pozastavení, byly k dispozici podklady, průzkumy a rozbory řešeného území, které se použily pro analýzu SWOT a dále ke tvorbě strategického plánu. To také ušetřilo finanční náklady města Lázně Bohdaneč, kdyby se tyto rozbory musely provádět vícekrát, bylo by to neefektivní a zbytečné.

Pro optimální způsob rozvoje je důležitá konsensuálně formulovaná vize rozvoje. Je nezbytné, aby tento bod dokumentů nebyl v rozporu. Vize nemůže být stanovena pouze pro jedno volební období, proto se časový horizont obou plánů pohybuje kolem třech až čtyřech volebních období. Vize by měla vycházet ze shody mezi pořizovatelem, schvalovatelem a ostatními aktéry územního rozvoje. Směry rozvoje už započalo zadání územního plánu. Strategie rozvoje města tento směr jasně stanovila a návrh územního

plánu ji převzal za vlastní. Oba dokumenty sledují stejné cíle a snaží se směřovat ke společnému naplánovanému rozvoji.

Pro rozvoj území je prospěšné, když vazby mezi oběma plány nejsou jen věcné a časové souvislosti na papíře, ale i spolupráce obou řešitelských týmů. Jak pro územní plán, tak pro plán strategický byl vybrán stejný zpracovatel společnost SURPMO, a. s., projektové středisko Hradec Králové, která prováděla dané průzkumy a analýzy územní. Do procesu tvorby strategického plánu se zapojila i expertní skupina, která zahrnovala i některé členy působící ve společnosti SURPMO, a. s.

Výhodou zpracování strategie rozvoje dříve než územního plánu je možnost formulování cílů a prioritních oblastí, které může územní plán rozvíjet. Naopak nevýhodou je, že se mohou ve strategickém plánu podporovat projekty, které mají přímou vazbu na zvýšení finančních zdrojů plynoucích do města. Ty by ale v územním plánu nemusely vyhovovat místním podmínkám ve vazbě na normy a zákony, které musí územní plán dodržovat a v konkrétní lokalitě se tak nemůžou realizovat.

Výsledky provázanosti byly tedy pozitivní. Podle mého názoru možná snad až nad očekávání. Převážná většina vazeb územního a strategického plánu byla potvrzena. Důvodem je pravděpodobně rozumné rozhodnutí všech, kteří se na těchto procesech podíleli a vypracování nejdříve strategického plánu a poté až územního plánu. Tím se do územního plánu mohly promítnout hlavní prioritní směry rozvoje města.

Po prostudování obou materiálů bych doporučila pro zlepšení realizace naplánovaných projektů v dokumentech územního rozvoje, aby se město snažilo navrhnout projekty, kterými by atraktivita města pro obyvatele a návštěvníky jenom vzrůstala.

Seznam literatury

Literatura:

- BERAN, V. (1998): Strategie rozvoje území: Promítnutí do zadání ÚPD. Praha, ČVUT, 75 s.
- BERMAN, N., L. (1998): Úspěšná česká města: pracovní místa a ekonomický rozvoj. Berman Group, Praha, 49 s.
- COPLÁK, J., DOBRUCKÁ, L. a kol. (2007): Tvorba strategického rozvojového plánu obce. Bratislava, Univerzita Komenského v Bratislavě, 151 s.
- HORKÝ, I. (2000): Strategie rozvoje a územně plánovací dokumentace – rozměr času. Urbanismus a územní rozvoj III, č. 6, s. 30-31
- JARMIČ, L., ZÁHUMENSKÁ, V. (2010): O územním plánování stručně a jasně aneb kdy a jak se efektivně zapojit. Ekologický právní servis, 34 s.
- KOLAŘÍKOVÁ, D., MOLNÁR, Z. (2008): Metodika hodnocení významnosti faktorů vymezujících informační systém pro podporu strategického plánování. Systémová integrace, č. 4, Praha, VŠE, s. 7-21
- KUBEŠ, J., PERLÍN, R. (1998): Územní plánování pro geography. Karolinum, Praha, 89 s.
- LABOUNKOVÁ, V., PŮČEK, M., ROHREROVÁ, L. a kol. (2009): Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionů. Ústav územního rozvoje, Brno, 1. vydání, 47 s.
- MAIER, K. (2004): Územní plánování, Praha, ČVUT, 85 s.
- MAIER, K., ČTYROKÝ, J. (2000): Ekonomika územního rozvoje. Praha: Grada Publishing, spol. s r.o., 142 s.
- MOHEBBI, M., MOHEBBI, Z. (2010): Simplest Way to Reach the Most Complicated Goal: "In the Urban Planning, Questions Are Ours and Answers Are the Natives's". Journal of urban planning and development, 2010, s. 154–161.
- MOLNÁR, Z. (2009): Internetové informační zdroje pro strategické plánování. System Integration, Praha, VŠE, s. 226-234
- NETZER, D. (1970): Economics and urban problems. Basic Books Inc. Publishers, New York, 2. vydání, 213 s.
- PERLÍN, R. (2011): přednášky z předmětu Regionální rozvoj a regionální politika. PřF UK, Praha

PERLÍN, R., BIČÍK, I. (2006): Strategický plán mikroregionu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 76 s.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Strategie rozvoje města Lázně Bohdaneč. Lázně Bohdaneč, SURPMO, a. s., 35 s.

ŠILHÁNKOVÁ, V. (2007): Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Univerzita Pardubice, 129 s.

STEINER, G. A. (2008): Strategic Planning. 2. vydání. Simon and Schuster, New York, 400 s.

Územní plán města Lázně Bohdaneč. Lázně Bohdaneč, SURPMO, a. s., 123 s.

VOZÁB, J. (1999): Strategické plánování rozvoje měst v České republice. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti

Internetové zdroje:

Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR.
http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm (staženo 25. 3. 2013)

Český statistický úřad, Vybrané údaje za obce Pardubického kraje v roce 2011 podle správních obvodů

[http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/480026B5DE/\\$File/ORP53arocenska2012.jpg](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/480026B5DE/$File/ORP53arocenska2012.jpg)
(staženo 25. 3. 2013)

Ústav územního rozvoje, Nástroje územního plánování v České republice.
<http://portal.ur.cz/nastroje-uzemniho-planovani-v-ceske-republice/upp-pur-upd.asp>
(staženo 2. 5. 2013)

Seznam použitých zkratk

ORP	obec s rozšířenou působností
ÚAP	územně analytické podklady
ÚSES	územní systém ekologické stability
DOSS	Dotčené orgány státní správy
NIMBY	Never In My Back Yard (Nikdy na mém dvorku)
SWOT	strengths, weaknesses, opportunities, threats (silné stránky, slabé stránky, příležitosti, hrozby)
POÚ	pověřený obecní úřad
ČR	Česká republika
MŠ	mateřská škola
ZŠ	základní škola
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic

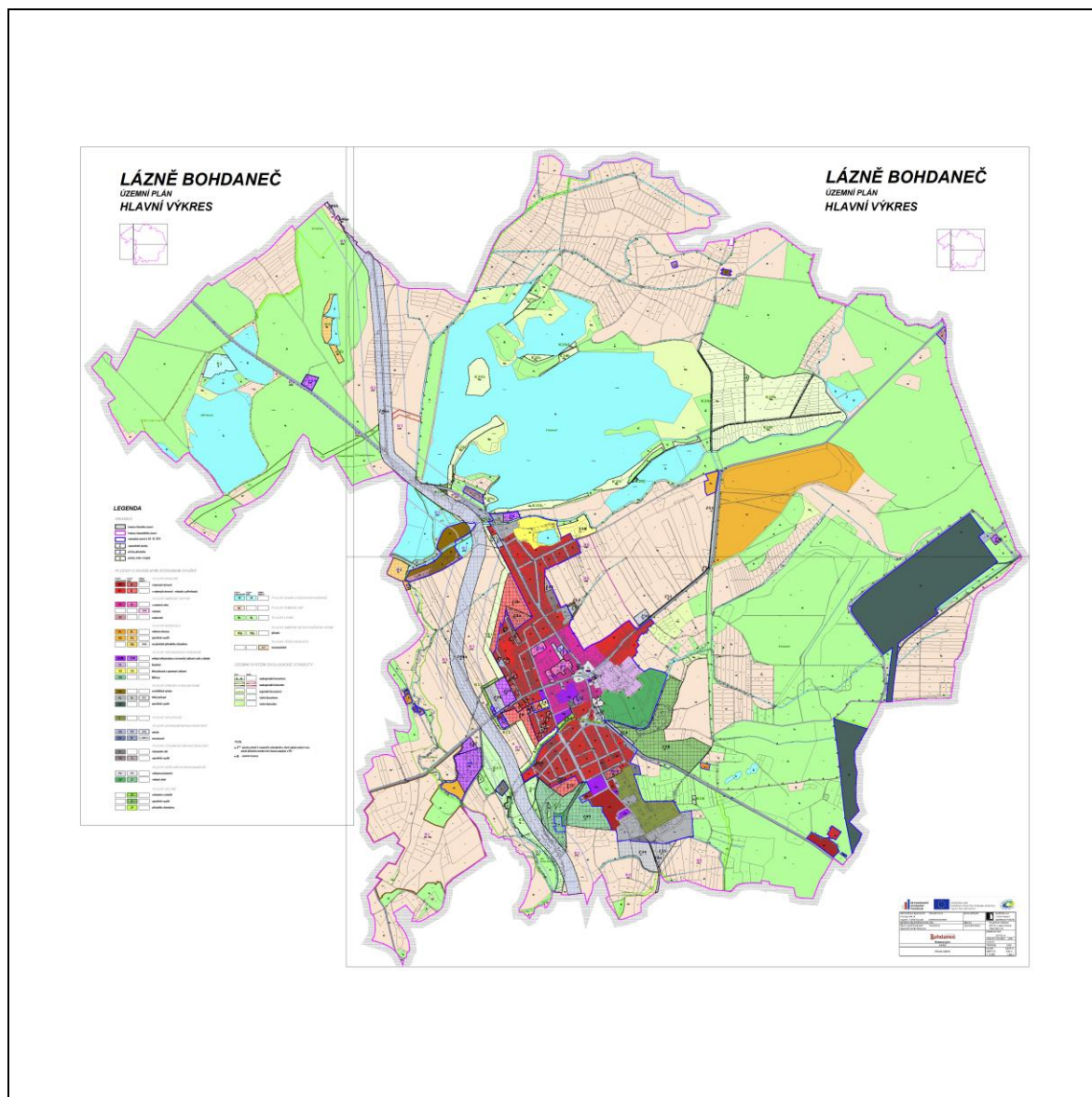
Seznam tabulek a obrázků

Tabulka č. 1: Hlavní rozdíly mezi územním a strategickým plánem

Obrázek č. 1: Administrativní členění Pardubického kraje

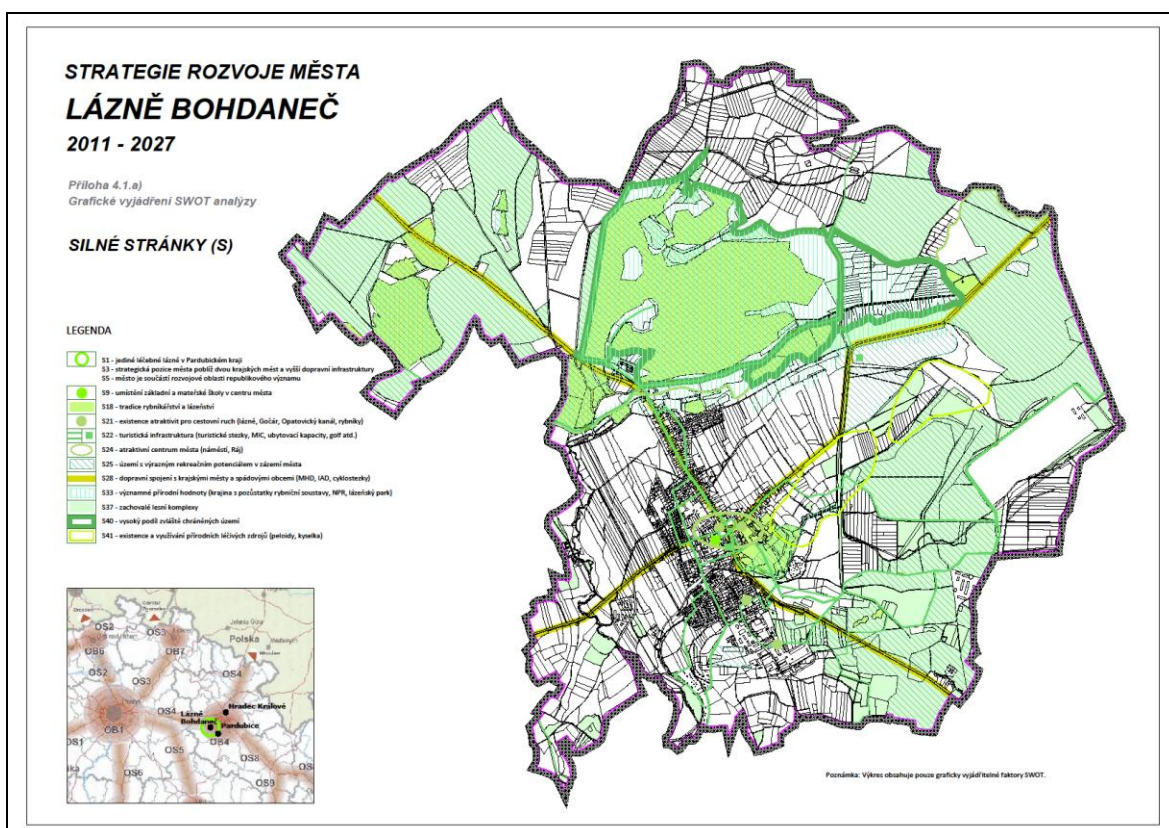
Přílohy

Příloha I. – Hlavní výkres územního plánu Lázně Bohdaneč

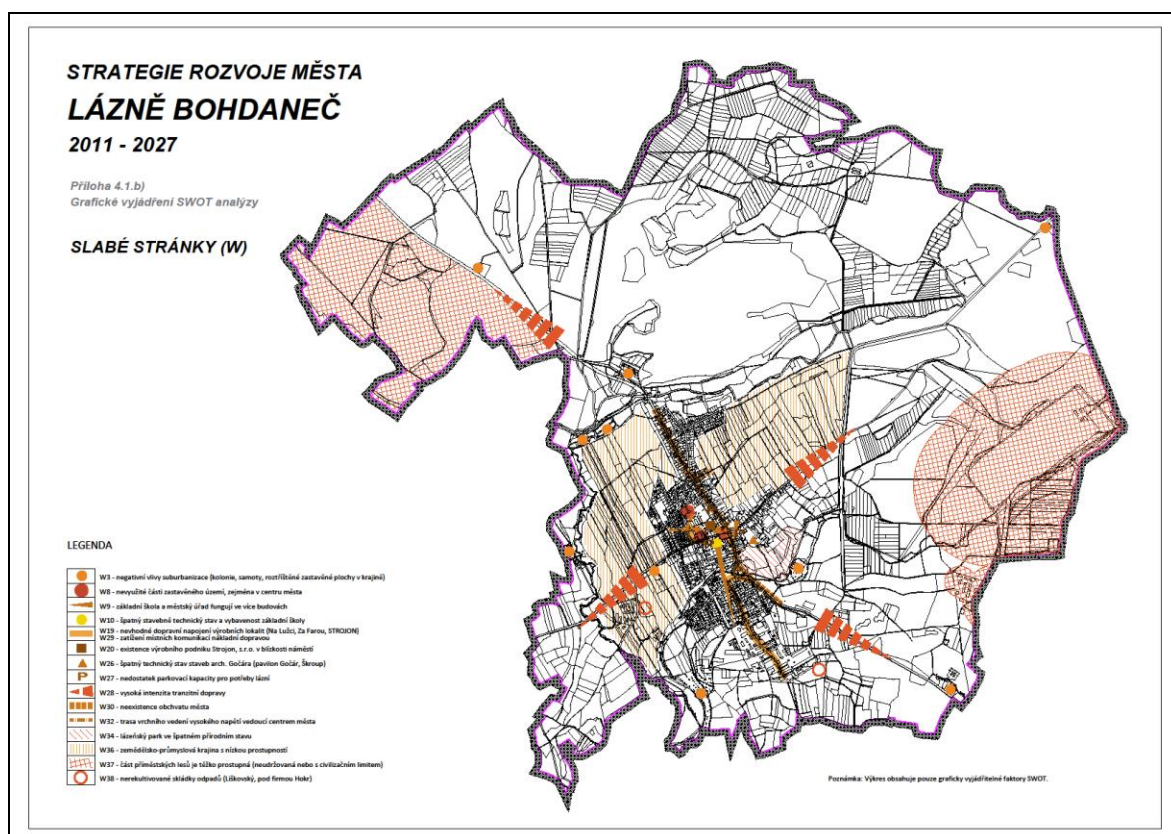
Zdroj: Územní plán Lázně Bohdaneč 2013

Příloha II. – Analýza SWOT Lázně Bohdaneč – silné stránky

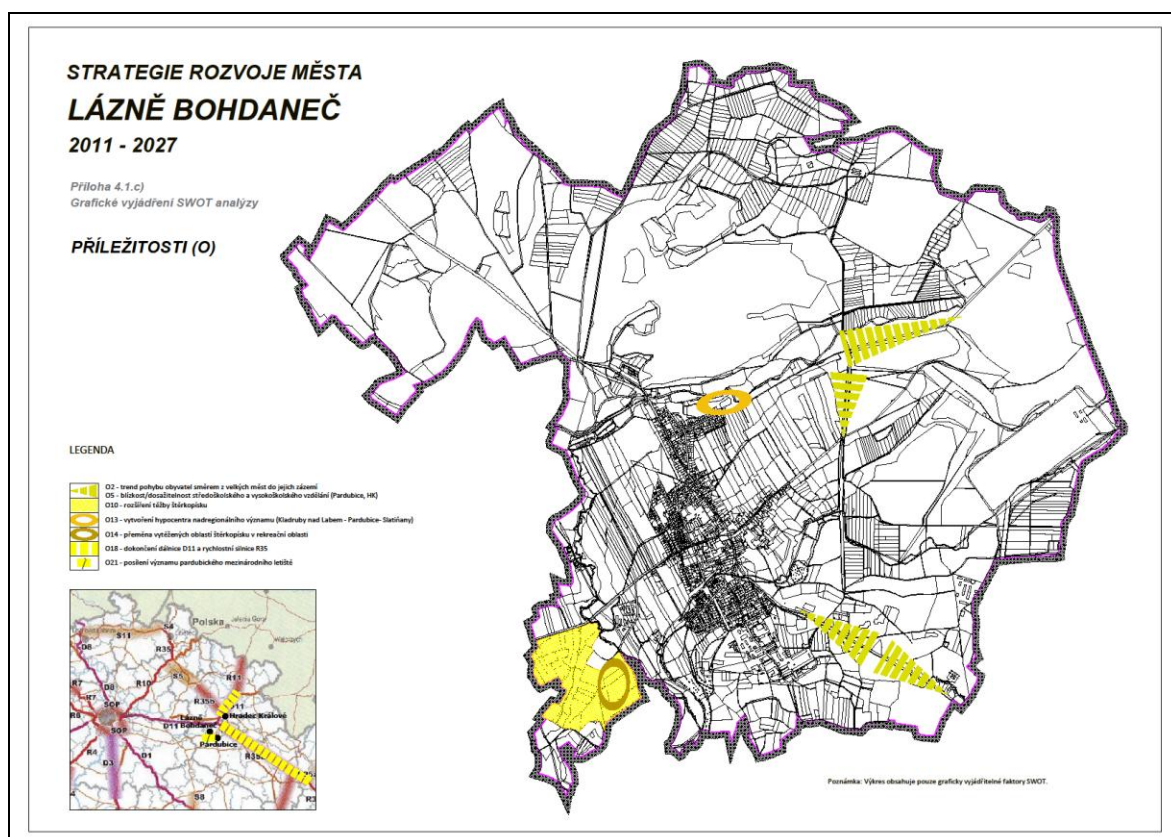
Zdroj: Strategie rozvoje města Lázně Bohdaneč 2011

Příloha III. – Analýza SWOT Lázně Bohdaneč – slabé stránky

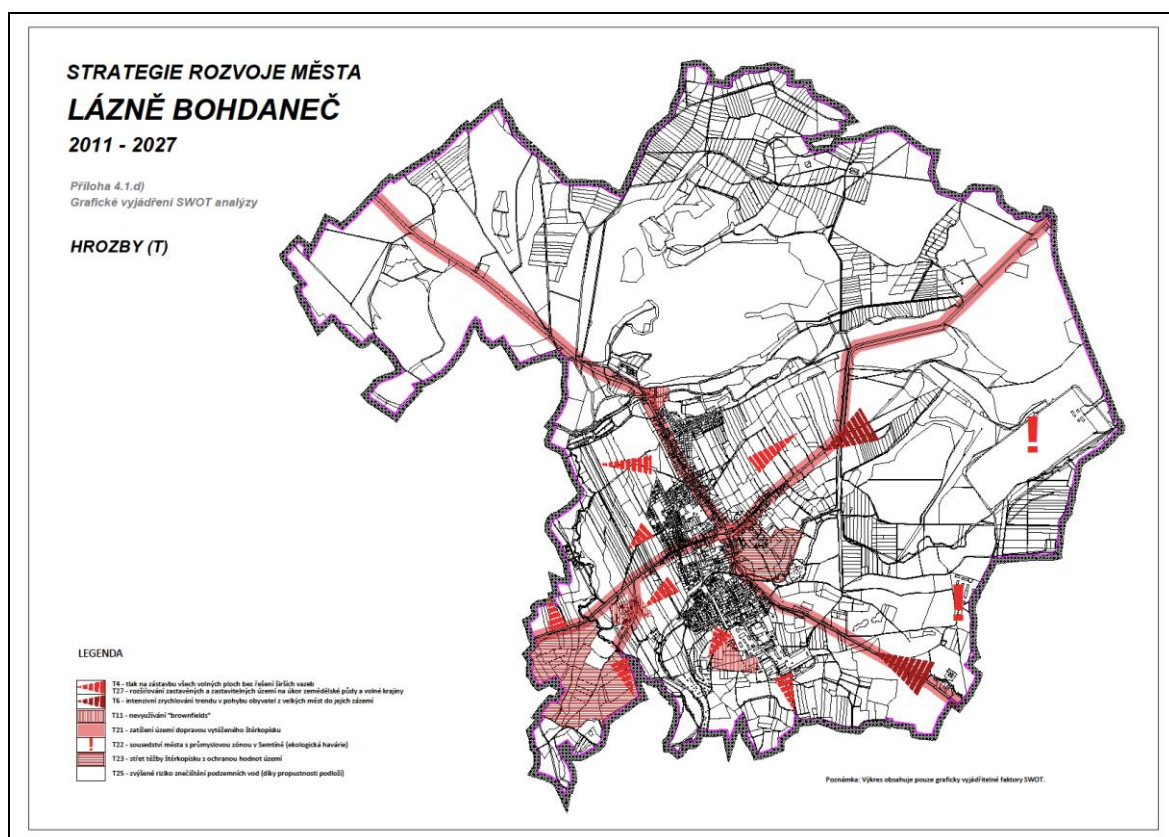
Zdroj: Strategie rozvoje města Lázně Bohdaneč 2011

Příloha IV. – Analýza SWOT Lázně Bohdaneč – příležitosti

Zdroj: Strategie rozvoje města Lázně Bohdaneč 2011

Příloha V. – Analýza SWOT Lázně Bohdaneč – hrozby

Zdroj: Strategie rozvoje města Lázně Bohdaneč 2011